PROPERTY OF ACKU

فرمان الله ﷻ
بخوان وپروردگار تو بزرگوارتر است آنکه علم آموخت به وسیله قلم.
(العلق - آیات ۳-٤)

ارشاد نبوی (ﷺ)
آموختن علم بر هر مرد وزن مسلمان فرض است.
(رواه مسلم)

اراده

د افغان نشراتی مرکز خپرونه

سال دوم شمارهٔ هژدهم شماره مسلسل ٤٢ جمعه ٢٤ حوت ١٣٨٠ هـ ش (١) محرم الحرام ١٤٢٣ هـ ق ١٥ مارچ ٢٠٠٢ میلادی

پخوانی پا چا اعلیحضرت محمدظاهرشاه به

په راتلونکی اونی کی له ایتالی نه خپل هیواد ته راستون شی

ده دایتالیی له مشرانونه د ۲۸ کلنی میلمه پالنی مننه وکړه

روم دمارچ ۱۰: دافغانستان پخوانی پاچا اعلیحضرت محمد ظاهرشاه په ایتالیاکی له ۲۸ کاله تبعید نه وروسته دایتالی له جمهور رئیس سره وطن ته دراستنیدو له امله دمخه ښی کتنه وکړه.

په ورکړشویو خبرونو کی ویل شوی چی اعلیحضرت محمد ظاهرشاه خپل هیواد ته دراتلو دتیاری له امله دغه لیدنه کتنه ترسره کړیده، ده دایتالیا له دولتی مشرانو سره درسمی مراسمو په ترڅ کی دمخه ښی کتنی په مراسمو کی دهغه هیواد له دولتی مشرانو نه داوږدی میلمه پالنی اوښه سلوک له امله دزړه له کومی مننه وکړه.

په خبرونو کی ویل شوی ښائی اعلیحضرت محمد ظاهرشاه په راتلونکی اونی کی هیواد ته راستون شی. دی به لومړی په مزار شریف کی دنوروز دمراسمو له امله دسخی صاحب مزارته ورشی اوله هغه ځایه به بیا کابل ته راشی.

دمؤقتی اداری مشر حامد کرزی مخکی ویلی و چی دی به روم ته سفر وکړی او له هغه ځایه به له پخوانی پاچا سره یوځای هیواد ته راشی.

پخوانی پا چا محمد ظاهرشاه په ۱۳۵۲ کال کی دخپل تره دزوی محمد داود دکودتا له امله ۲۸ کاله په ایتالیه کی جلاوطنی تیره کړه.

دمؤقت اداری دکورنیو چارو وزیر یونس قانونی له همدغه امله وویل چی: موږ پخوانی پا چا داحترام وړ شخصیت بولو دهغه دراتگ له امله مو بشپړ امنیتی تدابیر نیولی دی.

دافغان مهاجرو ژورنالستانو له پاره:

دآزاد ژورنالیزم دنویو میتودونو دزده کړی او کمپیوتر کارولو ورکشاپ

په دغه ۱۵ ورځنی ورکشاپ کی ۱۵ افغان تجربه لرونکی ژورنالستان گډون لری

پیښور مارچ ۱۱: دافغان مهاجرو ژورنالستانو له پاره په آزاد ژورنالزم کی دنویو میتودونو اودکمپیوتر له لاری دډیجیټل وسایلو دکارولو دزده کړی اوبلد تیا ورکشاپ پیل شو.

دارادی خبریال رپوټ راکوی: دغه ۱۵ ورځنی ورکشاپ دانتهر نیوز دنړیوالی مؤسسی له خوا دافغان نشراتی مرکز په مرسته د ۱۵ هغو

۷مخ

دافغان مهاجرو ژورنالستانو له پاره دآزاد ژورنالیزم د ورکشاپ یوه ځنډه

درولایت پکتیا:

حاجی ابراهیم برادر مولوی حقانی تسلیم شد

۱۵۰ تن ازعلما وبزرگان باوی همراه بوده است

گردیز: بعد ازسقوط حکومت طالبان برای نخستین بار یکی ازقوماندانان مشهور آنها خودش را تسلیم ادارهٔ مؤقت نمود حاجی ابراهیم برادر مولوی جلال الدین حقانی یکی از قوماندانان مشهور جهادی ووزیر سرحدات طالبان اخیراً با ۱۵۰ تن ازهمراهان خود به نیروهای اداره مؤقت تسلیم شد.

طبق گزارشهای واصله: حاجی ابراهیم بعد از تسلیمی به نیروهای حکومتی در شهر گردیز آزادانه رفت وآمد دارد، گرچه قبلاً طی گزارشی گفته شده بود که حاجی ابراهیم با مولوی حقانی یکجا کشته شده است. ولی تااکنون درمورد مرگ وزنده گی مولوی جلال الدین حقانی معلومات دقیق موجود نیست.

عبدالحمید مبارز معین نشراتی وزارت اطلاعات وکلتور:

مطبوعات آزاد ورسانه های گروهی آن درواقع بازوی قویتردولت راتشکیل میدهند

ص(۳)

جرگی، ملی جرگی اولویی جرگی

(لومړی برخه)

ډاکتر عبدالصمد «حامد»

یادونه: دافغانستان دعظمی صدارت پخوانی مرستیال اوپه هیواد مین عالم اوپوه شخصیت ښاغلی ډاکتر عبدالصمد حامد تردری بیلابیلو سرلیکولاندی یوه لیکنه کړی چی دا رادی خپرونه به ئی په پرله پسی گڼو کی خپلو مینه والو ته وړاندی کړی.

اوس چی دملګرو ملتونو په ابتکار او لارښوونه د بن دغونډی دموافقه لیک په اساس اوپه دی اړوند د یوه بوریشت کسیزه کمیسیون غړی او مشرهم وټاکل شول؛ اوپه نتیجه کی دافغانستان راتلونکی په اضطراری لویی جرگی اودهغی په پریکړو پوری تړل شوی، نو ددی جرگو پر ترکیبی ماهیت، عملیه او مشروعیت باندی غور اوبحث اوس تر هر وخت نه زیات ضروری بریښی.

جرگی په عمومی توگه زمونږ دولس دهغه غوره دودونو څخه دی چی ډیر اوږد تاریخ لری، او په یوه محل اوقام پوری منحصری نه دی. زمونږ دتولنیز ژوندانه په مختلفو ساحو کی دډیرو معضلو دحل لپاره دجرگو نه استفاده کیده او کیږی په دی وجه ددی مؤسسی بلا انقطاع اوعام چلښت دیوه منل شوی ښه دود په توگه هم دشرعی په سطح اوهم دافغانستان د حقوقی نظامونو په سطح (دتعاملی حقوقو په توگه) یوه نافذه حقوقی مؤسسه گڼل کیدای شی که څه هم تراوسه پوری په دغه برخه کی لازمی اودقیقی څیړنی نه دی شوی خو زمونږ دتاریخ په اوږدو کی په خاصو حیاتی سیاسی بحرانونو اوحالاتو کی، جرگی دایری شوی دی او اکثره ددی جرگو دمناسبو پریکړو اودهغو دتطبیق په واسطه زمونږ دتاریخ مجرا په مثبته توگه تثبیت شوی هم ده داسی جرگی معمولاً دملی جرگو په نامه یادیږی دمثال په توگه دمیرویس نیکه په ابتکار اوتدبیر په (۱۰۸۷) هجری شمسی د۱۷۰۸ م) کی دکندهار «مانجه» کی جوړه شوی ملی جرگه اوپه (۱۱۲٦ هجری شمسی ۱۷٤۷ م) کال کی کندهار ته نږدی «دمزارشیر سرخ ملی

(٦مخ)

جهان قلمرو اظهار بی نیازیهاست
کدام ذره که اونیست آفتاب نسب (بیدل)

نژاد خالص وزبان خالص همان افسانه عنقاست

بخش پنځم

اسحاق نگارگر - لندن

نخست ابن بطوطه سیاح معروف که کابل را یک قرن بعد از قزوینی دیده است می گوید: « کابل درزمان گذشته شهری بزرگ بوده واکنون فقط به صورت دهکده ای است که یک قبیلهٔ ایرانی معروف به افغان درآنجا زندگی می کند. »(مراجعه شود به جغرافیای تاریخیی سرزمین های خلافت شرقی ازجی .لی سترینج ترجمه محمود عرفان ص ۳۷۵) ابن حوقل درقرن چهارم می گوید: «خلج ها از سرزمین داور استندوسر ووضع وخلق وخوی آنها مثل

(ص٦)

اراده

دتاسیس کال: ۱۳۷۹ هـ ش

او نیزه خپلواکه تحلیلي خپرونه

دامتیاز خاوند: افغان نشراتي مرکز

مؤسس: سید داؤد

مسوول مدیر: عتیق الله پژواک

معاون: میاګل آروال

مسوول سکرتر: ظهور «افغان»

پست بکس «۹۰۹» یو نیورستي ټاون، پیښور

ټیلفون: (۸۵٤۱٤۵)، فکس: ۸٤۱۷۸۵

E-maul: amrc@brain.net.pk

به نام خداوند بخشاینده مهربان

سرمقاله

سفرهای خارج ازکشور شاغلی کرزی وانعکاسات محیط

چنانچه معلوم است شاغلی کرزی دردورهٔ بسیار کوتاه حکومت مؤقت خود با آن همه کارهای عاجل وازحد زیادی که درمقابل خود دارد ودرهردم وهرقدم بامشکلات رنگارنگ اقتصادی، سیاسی، امنیتی وامثال آن خواه ناخواه برمی خورد، به یک سلسله سفرهای خارجی هم به کشورهای همسایه وغیر همسایه درآسیا، اروپا وامریکا پرداخت که بیشتر درداخل واکثر درخارج از کشور باعث تولید انعکاسات گوناگون شده ونظریات متباینی درآن باره به میان آمده از قبیل اینکه به درست سازی مشکلات داخلی نسبت به اهمیت زیادی که دارد باید بیشتر توجه شود به این معنی که دور بودن شاغلی کرزی ازکشور آنهم به کرات ومرات، باعث پسمانی کلی یاجزئی این امور خاصتاً پس مانی امور امنیتی به تمام معنای آن می شود که طبعاً بالای اصلاحات دیگر تأثیر سؤ مستقیم می افگند، گروه دیگری از هموطنان ما نسبتاً بصورت معتدل تری به این مسئله می پردازند ومی گویند که مثلاً شاغلی کرزی درموازات اسفارخارجی خود باید به امور داخلی نیز توجه مبذول دارد.

ازجاییکه افغانستان به یک روایت از دو دهه واندی وبه روایت دیگر از سه دهه به اینطرف، درامور داخلی وخارجی خود جزبا جنگ وتخریب با چیز دیگری مواجه نبوده است ودرخلال این مدت طولانی مناسبات خارجی آن باکشورهای دورونزدیک عیناً مثل اکثرامور داخلی، آن بکلی تخریب واز بین رفته وفریب خورده است، فکر می شود بادرنظر داشت اهمیت زیاد ومبرم ارتباطات ومناسبات حسنهٔ سیاسی، اقتصادی، امنیتی، حقوقی وسایر مناسبات ضروریه، بادنیای خارج ازکشور خاصتاً همسایگان وبالاخص کشورهای ذی نفع وذی دخل درامور داخلی کشور ما، هم کار یست واجب الاجراء، آنی وضروری که نمی توان از اهمیت وسیع آن؛ حتی جزءچشم پوشید.

به عبارت دیگر، ایجاد واعمار ارتباطات ومناسبات نیک وحسنه با دنیای خارج که درسه دههٔ گذشته که یا بکلی ازبین رفته ویا ضربه های کاری ای خورده وماوکشور ما را به انزوای مطلق سیاسی کشانده است عیناً مثل عملیهٔ ایجاد صلح وآشتی ملی و اعمار مجدد فزیکی وذهنی کشور ومردم آن نه تنها از اهمیت بسزائی برخوردار است، بلکه این دو پروسه یا عملیه لازم وملزوم یکدیگر بوده واز لحاظ اعماری وتخریبی هر دو، ارتباطات مهم معنوی وغیر معنوی ذات البینی دارند وممد یکدیگر ارزیابی می شوند.

از طرف دیگر اگر اندکی بیشتر دقت کنیم، دیده می شود که این همه سفر های کوتاه خارجی به ممالک متحابه وچنانچه دربالاهم به آن اشاره کردیم، کشورهای ذی نفع وذیدخل درجمیع اموروشئون میهن ما در حال وآینده از لحاظ سیاسی اقتصادی، امنیتی وسایر ملحوظات که همه به آن اګاه هستیم به هیچ نوعی از انواع وهیچ وجهی از وجوه برای اصلاح کژی های داخلی چه سیاسی باشد یا اجتماعی، چه اقتصادی باشد یاعمرانی، چه ثقافتی باشد یاعرفانی نه تنها مغایریت، ضدیت وتباینی ندارد بلکه سراپا وبدون استثنی با آن موافق بوده ودرحقیقت برای اصلاح، تقویه، وقایه تحرک مثبت اصلاحی وعمرانی این مسایل مدد می کند واز جملهٔ لوازم ضروری آن به حساب می آید وبرای همین منظور صورت می گیرد نه عکس آن.

بطور مثال اگر یک نظر گذرا اما عادلانه ای به این اسفار شاغلی کرزی (ص۷)

ددې ګڼې تبصره: مبصر: میاآروال

له روسانو سره دوستي له افغانانو سره دښمني ده

دافغانستان دمؤقتي اداري مشر ښاغلی حامد کرزي دروان عیسوی کال دمارچ له ددولسمې نه تردیارلسمې پورې دروسي فدراسیون جمهوریت ته دیوکاري اورسمي سفرله پاره مسکو ته ورغلی چې دهغه دا سفر دګڼ شمیر افغانانو له خوا ښه نه دی ګڼل شوی اوله روسانو سره ئې په دومره ستره دولتي سطحه ددوستانه اړیکو ټینګول دافغانانو له تاریخي دښمنانو سره دوستي بللې او اندیښنه لري چې خدای مکړه یوځل بیا افغانستان دروسانو په ولکه کې ونه لویږي چې دهغوی دغچ اوانتقام په اورکې ونه سوځیږي.

زموږ مبصر له همدغه امله لیکي: دافغانانو روان بحران دوخت دشوروي اتحاد دغلط سیاست اوپه افغانستان کې دهغوی دسیاسي، اقتصادي اوپوځي انحصار اوتیري نتیجه ده. افغانانو چې دوخت دغه تیري کوونکي مات کړل تل به یې ویل چې روسان باید پرافغانستان دخپل پوځي اوسیاسي تیري غرامت افغانانو ته ورکړي اوپه نړیواله سطحه دې له افغانانو څخه معذرت اوبښنه وغواړي.

له بده مرغه چې په افغانانو کې داسې ډلې او وګړي ووچې هغوی دافغانانو دغه غم اومصیبت په سرکیښوو په ډول او سورنې یې له افغاني ټولنې پرته دافغانانو له دغونویو دښمنانو سره چې لاتراوسه یې دجګړې دټپیانو ویني اودکونډو، رنډو اویتیمانو اوښکې رواني دي دخپلو مادي، سیاسي اوپوځي ګټو له پاره د دوستي لاسونه ورکړل.

د ۱۹۹۰ کال په اوږدو کې استاد رباني چې په پیښور کې دعبوري حکومت مشرؤ دټولو افغانانو له مخالفت سره سره ئې روسي ته سفروکړ، بیائې په ۲۰۰۱ م کال کې دشړل شوي حکومت د مشرپه حیث په تاجکستان کې له ولادیمیرپوتین سره ددوستي لاسونه ورکړل دغه راز اروابښاد مسعود دنظار شورا په مشرۍ هم له روسانو سره اړیکي ټینګې کړې وې دنویو وسلو اوسیاسي مرستي غوښتنه یې کړې وه.

ترهغه وروسته جنرال فهیم هم په پرله پسې توګه روسي ته سفرونه وکړل اوډاکټر عبدالله چې اوس دبهرنیو چارو وزیردی له روسانو سره دتیرو یوولسو کلونو موده دبې غرضه دوستي په نوم یاده کړه اودادې چې ښاغلی کرزي هم بالاخره دافغانانو دغو دښمنانو کورته ور میلمه شو. ویل کیږي چې هغه به له روسانو څخه دافغانستان دبیا جوړوني اووسله وال پوځ په جوړونه کې مرسته وغواړي اوپه دې توګه به افغانستان یوځل بیا دروسانو په پوځي اوسیاسي انحصار کې راولي.

ګڼ شمیر افغانانو دنړیوالو خبري وسایلو له لارې له روسانو سره دبیا دوستي خطرونه په وار وار وړپه ګوته کړي وو خو ښاغلي کرزي نه پوهیږوچې ولې دې ته غاړه کیښوده چې دافغانانو دمشوري پرته یې دغه کار وکړ او دیو نیم میلیون شهیدانو په ارمانونو ئې پښې کیښودې، مسکو ته ورغی اود دښمن له کوره ددوستي هیله کوي. اوله هغو سره یې ۱۷ تړونونه لاسلیک کړي وائي چې روسیه اوافغانستان دوستان دي. دا ښاغلي کرزي اود هغه دمؤقتي اداري صللاحیت نه دی چې له دغه راز سړیخور دښمن سره دې پخپل سر دوستي وکړي. دهغوی دښمني له ملت اووطن سره وه دغه اداره هیڅکله هم دملت او ټول وطن نماینده ګي نشي کولی.

اروابښاد داودخان چې دخپل صدارت په وخت کې دلومړي ځل له پاره له روسانو نه د وسلواخستلو کار پیل کاوه نوله لوئي جرګي نه یې اجازه واخسته خواوس دمحترم کرزي صاحب اداره اودشمال اتحاد په کوم صلاحیت سره له روسانوسره دغه راز معاملي کوي. افغانان به دې باور لري چې لومړي باید روسان دافغانانو دجنګ اووطن ړنګولو غرامت ورکړي، له افغانانودې رسماً معذرت وغواړي بیا دې یو منتخب حکومت یایوه لویه جرګه له روسانو سره ددوستي اجازه ورکړي. له دې پرته پخپل اویادشخصي سیاسي اړیکو په رڼا کې له روسانو سره دوستي له افغانانوسره دښمني ده اوداکار به یوځل بیا روسانو ته دخپل غچ اخستلو زمینه برابره کړي او مسوولیت به یې دهغه چاپه غاړه وي چې دغه راز خپل سري عملونه کوي روسان دپخواني شوروي میراث خواره دي نو یې باید دجرمونو جبیره هم په غاړه واخلي تردې وروسته به بیا افغانان خپله پریکړه پخپله کوي اوبس.

د انعامونو مقابله!

نړیوالو راډیو ګانو د ۱۳۸۰ کال دکب پر پنځلسمه دګردیز دامنیتي چارو دمرستیال له خولې وویل چې دالقاعده دهرغړي پر سر څلورزره ډالره انعام ټاکل شوی خودکب پراوولسمه له پیښوره خپریدوونکي وحدت ورځپاڼې ولیکل چې دطالبانو اوالقاعده له خوا دیوه امریکا یي دوژلو پر سر لس زره ډالره انعام اینښوول شوی دی او دا اعلان په افغانستان اوپه پیښور کې دخپرو کړای شویو شبنامو په وسیله شوی دی.

رښتیا خو داده داسې ښکاري اوویل کیږي چې نه دالقاعده دغړي نیول یاوژل څه اسانه خبره ده او نه دامریکا یي عسکر. که داسې وي نو القاعده چې له امریکا اویا یې له مؤتلفینو سره دجنګ اعلان کړی دهغې غړي چیرته په کومه لویه لارکې بې وسلې لاس تړلي ناست نه دي چې څوک دې یې ووژني اویادې یې ونیسي، چې څلور زره ډالره انعام پرې واخلي اوپه اصطلاح خپله نیستي پرې غوڅه کړي که دا ممکن وای نو بیا خو به داوه چې خلکو داسامه دنیولو هڅه کړې وای څکه دهغه پرسرخو په میلیونونو ډالروانعام اینښوولی شوی دی.

له بلې، خوا دهغه امریکا یي عسکروژنه چې پرسریې بی ۵۲، امریکا یې بمبارد الوتکي او ډیر پر مختللي هلیکوپترونه ګرځي او دهغوی ساتنه کوي اوپه هرډول عصري وسلو او وسایلو سمبال دي، دومره وړیا کار نه دی چې هرڅوک دې توپک راواخلي اومازي دلس زرو ډالرو دګټلو لپاره دې هغه ووژني. دا دواړه کاره ګران دي اوبلکي ناممکن دي خو ښایي داخبري له یوه تبلیغاتي جنګه وراخوا نور زیات ارزښت ونلري.

اوس پوښتنه داده چې افغانستان ته دغه حالت چا راووست چې اوس دیو یو کس دوژلو یا نیولو پر سر دډالرو انعامونه ټاکل کیږي، اوهغه عوامل کوم وو چې اوسنی حالت یې وزیږاوه اودهغه مظلوم افغان. تاوان به څوک ورکوي چې پخپله یایی دکورنې غړي ووژل شول، ټپیان اومعیوب کړای شول، کورېی دخاورو اوایرو په څلي بدل شو! هغه ته به څوک دډالرو انعام ورکوي! اودغسې افغانان لږ نه دي، له هغوی نه خو چا هسې لفظي بخښنه هم ونه غوښته!

اوس افغانان نور له جنګ او وینو تویولو ډیر ستړي دي اوس افغانان د «جنګ» پرځای «سولې» اود «تفنګ» پرځای «فرهنګ» ته اړتیا لري، اوس دې ته اړتیا ده چې داسې انعامونه وټاکل شي چې که هرچا یو علمي اوفرهنګي کار وکړ، که هرچا دوران ویجاړ افغانستان دبیا ودانولو په لار کې یو بیل وواهه، یایې دنړیدلي دیوال په بیا پورته کولو کې یوه شیبه لاسونه اوپښې په ختو ککړې کړې، یایې دیوه سړک په جوړونه او ترمیم کې زیار وګاله، دغو مره ډالره انعام لري، موږ ددنیا له پر مختللیو هیوادو څخه هم غواړو چې دافغانانو دساده توب په خاطر نور پرې زړه وسوزوي.

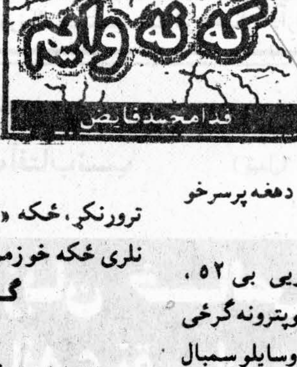

افغانان دومره سپین زړي او میړني خلک دي چې پرخپله خاوره دروسیې استکبار دتیري پروخت یې هم کله کوم روسي چیرته ترورنکړ، څکه «ترور» او ترو ریزم په افغاني فرهنګ کې ځای نلري څکه خو زموږ شاعر هم وایي:

ګرندانی غیرت افغانیم

چون به میدان آمدی می دانیم

دافغانانو هرڅه ښکاره وي، په غلا وغلچکیتوب نه پوهیږي ان چې په عشق اوعاشقي کې هم:

«په ښکاره ناري وهي چې خوله یې راکړه»

نو هغه څه چې افغانستان ته دتروریزم په نامه راغلي دا افغاني نه، بلکې دبهرني فرهنګ سوغات دی. افغانستان چې څومره وران شوی همدا بس دی چې افغانان یوه اوږده موده داخپل سوځیدلي هیواد دایرو یوځلي وژاړي نوردې یې خدای «ج» له هره بده نظره په خپل امان کې ولري اودا په زړه ساده د «روه افغان» دې خدای ددومره عقل اوتدبر خاوند کړي چې «هندي اداګاني» پرې نوري «چاري» ونه کړای شي.

مطبوعات آزاد ورسانه‌های گروهی آن درواقع بازوی قویتردولت را تشکیل میدهند

طوریکه میدانیم آزادی مطبوعات درواقع آزادی اندیشه می باشد، خوشبختانه قانون جدید مطبوعات افغانستان که اخیراً ازطرف محترم حامدکرزی رئیس ادارهٔ مؤقت افغانستان توشیح ونافذ شده درمنطقهٔ مایک حرکت جدید است، زیرا به‌اساس قانون مطبوعات افغانستان تاسیس وتدویر رادیو وتلویزیون وهمچنان تدویر آژانس های اطلاعاتی نیز آزاد گردیده که در کشور های منطقهٔ ما سبقه ندارد.

به این ترتیب درکنار مطبوعات حکومتی که مطبوعات ملی است مطبوعات ورسانه های گروهی غیر حکومتی ،آزاد ، شخصی، حزبی وغیره بوجود می آید بااین ترتیب افکار مردم از دوطریق نشرمی شودو کسی مانع ابراز نظر مردم نمیگردد ،آزادی مطبوعات ورسانه های گروهی از یکطرف موجب اصلاحات گردیده و رابطه را بین موسسات دولت ومردم برقرار می کند وازجانب دیگر درتأمین روابط بین المللی افغانستان نقش می داشته باشد.

آزادی مطبوعات ورسانه های گروهی بصورت طبیعی دروضع اجتماعی مردم ما بی تأثیر نمی باشد، مردم ما رشد سریع تر را نصیب می گردند ، رقابت مشروع ومفیددربین مردم بوجود می آید شخصیت معنوی مردم خودبخود قوام واستحکام می یابد

خوانننده عزیز! شاغلی عبدالحمید مبارزمعین نشراتی وزارت اطلاعات وکلتور ادارهٔ مؤقت افغانستان درارابطه با آ: ادی مطبوعات وقوانین نافذ آن درکشور به کتابت خود شان معلوماتی را از طریق محترم وکیل احمد زی به دفتر اراده لطف داشته اند که باتشکر وامتنان از جناب شاغلی مبارز آنرا به دست نشرمی سپاریم

افغانستان درقطار دول جهان نه تنها شخصیت سیاسی خودرا مستحکم می سازدٰ بلکه چون کشوری با مدنیت چندهزار ساله شخصیت فرهنگی خود را معرفی می دارد.

مطبوعات آزاد ورسانه های گروهی آن درواقع بازوی قوی تر دولت افغانستان میگردد مطبوعات حکومتی وغیر حکومتی یکدیگر خود را اکمال می نماید ما انتظار داریم رشد سریع مطبوعات در پرتو آزادی های اساسی که بوجود آمده یک باردیگر ما را دراعاده نظام دیموکراسی که در اثر رژیم های کود تا یی از بین رفته توفیق نصیب سازد که انشا الله خواهد ساخت.

باید تذکر دهم که قانون جدید مطبوعات مطابق به ماده ۳۱ قانون اساسی سال ۱۹٦٤ وتوافقات بن ترتیب ونافذ گردیده است.

امید قوی داریم که مطبوعات آزاد ما درتوسعهٔ روابط سالم بین المللی کشور ما باکشورهای جهان نقش سازندهٔ خودرا بازی نماید. درپایان انتظار دارم که برادران ما مخصوصاً آنها ییکه در پشاور موسسات فرهنگی رابوجود آورده اند از فضای آزاد وسالمی که امروز ادارهٔ موقت درکشور بوجود آورده استفاده نمایند وموسسات شان رابداخل کشور انتقال بدهند واز مهمانداران رفع تکلیف نمایند ، بخانه خود بیایند ودر بین مردم خود زندگی وفعالیت نمایند، درانتظار باز گشت برادران وخواهران مهاجر از سراسر جهان.

ملاسیف الرحمن منصور میخواست قبل از آغاز جنگ خود را به مقامات افغان تسلیم کند

نویسنده : رحیم الله یوسفزی

ترجمه وتبصره از تورغر

پشاور: ملاسیف الرحمان منصور یکی از قوماندانان طالبان که از چندروز به اینسو درمقابل قوای هوائی وزمینی امریکا درمحل ومقراصلی خود شاهی کوټ ، درحوالی گردیز ، دست به جنگ ومقاومت مسلحانه زده است ،گفته می شود که می خواست خود را به مقامات بلند پایهٔ حکومت مؤقت شاغلی کرزی تسلیم کند به شرطیکه مصئونیت وی ازطرف مقامات ذیصلاح حکومت مؤقت تضمین وبه او اطمینان داده شود.

راپورها حاکی اند که نامبرده این پیشنهاد را قبل از آنکه جنگ آغاز گردد به مقامات مورد نظر درگردیز ارایه داشته بود.

به هرصورت مذاکرات مشار الیه با نمایند گان والی پکتیا شاغلی تاج محمد وردگ ، چنانچه شاید به جائی نرسید، طرفداران ملاسیف‌الله منصور اظهار میدارند که والی پکتیا از دادن مصئونیت به‌وی عاجز بود وبه این ترتیبٰ مذاکرات مذکوربه نتیجه ای منجر نشد. هوا خواهان قوماندان منصور علاوه می کنند که مخالفین وی درپکتیا درحقیقت مانع آن شدند تاقرار داد صلحی انجام ومسئله بصورت صلح آمیزی حل وفصل می شد.

اما تاج محمد خان والی پکتیا اظهار می دارد که ملا منصور باوی از دروغ کار می گرفت ومی خواست به‌این ترتیب وقت وفرصت لازم بدست آورد. والی پکتیا به راپورترهای اخبار در مرکز ولایت گردیز گفت که او تعدادی از مشران قومی رابه حیث جرگه نزد ملاسیف الرحمان فرستاد تا القاعده را که به او پناه برده ویکجا شده اند ترک کرده وبه حکومت موقت افغانستان مراجعه وبیعت نمایند. طبق اظهارات شاغلی وردک درحدود ٦۰ نفرازافراد شبکه القاعده از اتباع ممالک مختلف درشاهی کوټ با ملا منصور پیوسته بودند، وی متیقن بود وفکر می کرد که قوای امریکا ئی وافغان قادر خواهند شد تا در ظرف ۳ روز شاهی کوت ، مقر ملاسیف الرحمن را تسخیر نمایند چه افراد القاعده وطالبان معیتی آنها درمقابل ضربات مدهش ومسلسل هوائی امریکا ، تاب مقاومت نخواهند داشت وشکست خواهند خورد.

به هرصورت اینکه معلوم می شود که والی پکتیا از خوشباوری زیاد کار گرفته وبناءً بروز یکشنبه چنان اظهار نظر کرد.

از یک تعداد افغانهای محلی قبایل زرمت حوالی شاهی کوت ، نقل قول شده است که ملاسیف الرحمان منصور می خواست تا از مقر خود درهمان روزیکه قوای امریکا ئی بروی حمله کردند فرود آید واضافه کردند که وی می خواست به مقامات ذیصلاح حکومتی بگوید که او هرگز قصد جنگ را باحکومت شاغلی کرزی درسرندارد.

اشخاص مذکور اضافه کردند که‌وی خود را در شاهی کوټ برای آن متحصن ساخته بود که از تنی چند از مخالفین محلی خود می ترسید تابه او صدمه ای وارد نکنند آنها گفتند که منصور در شاهی کوت از مدرسه ای مراقبت می کرد که‌زمانی یکی از قرار گاههای مجاهدین افغان بود که علیه روس ها مقاومت می کردند واین مدرسه اصلاً به پدر مرحوم او مولوی نصر الله منصور متعلق بودکه درسال های ۱۹۸۰ علیه عساکر متجاوز روس می جنگیدو اینک پسرش ملاسیف الله بعد از سقوط طالبان درآنجا پناه گرفته بود تا از سیاست به کلی دوری جوید.

طرفداران منصور درگردیز وسایر نقاط ولایت پکتیا معتقدند که احدی از عرب‌ها وافراد شبکهٔ القاعده در شاهی کوت وجود وحضور نداشتند ومی گویند که رقیبان ملا منصور عساکر وقوای امریکائی را به غلط رهنمائی کرده‌وبه آنها وانمود کردند که شاهی کوت یکی از مراکز افراد شبکهٔ القاعده می باشد.

همین اشخاص گفتند که منصور هنگامی دست به دفاع از خود زدکه قوای امریکا اورا تحت حملات شدید هوائی قرار دادند.

مخالفین ملامنصور چنین وانمود کردند که وی هنگام شکست طالبان والقاعده درشاهی کوت به‌ایشان پناه داده به ذخیرهٔ اسلحه ومواد خوراکه مبادرت‌ورزید تا اگر مورد حمله قرار گیرد. بتواند از خود دفاع کند واینک به جهتی مورد حمله قرار گرفته است که از تخلیه وتسلیم پناه گاه خود ازیکطرف واز تبعیت ازحکومت موقت افغانستان ازطرف دیگر استنکاف ورزیده است.

ناگفته نماند که تعدادی از ساکنین گردیز از منصور به علتی بدگوئی می کنند که‌اوباعث شد تا امریکائیان این منطقه‌را مورد بمبارد قرار دهند وبرای مردمان محلی مشکلات مضاعفی بار آورد واضافه می کنند که اهالی این دیار فرار را برقرار ترجیح داده و پابه گریزنهاده اند تاکشته نشوند.

این مردمان محلی اضافه می کنند که مردم بیچاره وفقیر این نواحی منحیث عموم، به‌هیچ وجهی از وجوه طاقت وتوان جنگ ومقاومت ندارند چه می دانند که جنگ بیشتر از پیش به فقر ومصایب دیگر ایشان می افزاید وبدبختی های موجوده ایشان را دوچندان می‌سازد.

تا انیجا اظهارات شاغلی یوسفزی از ژورنالستان شناخته شده صوبه سرحد پاکستان راترجمه کردیم واین هم تبصرهٔ کوتاه برآن:

معلوم است که سوٴ تفاهمات وخاصتاً سوء تفاهماتی که دراثر شکایت و بدبینی های این وآن وهمچنان دراثر تهمت یا به‌اصطلاح تاپه زدن های دروغین وکین جویانه تعدادی از اشخاص ساعی وپرغرض؛ بدون تأثیر نمانده واثرات سوئی پخش می کند که ما متاسفانه مثلهٔ چنین سوتفاهمات را باری چند درگذشته بسیار نزدیک هم درشهر کابل‌وهم درشاهراه پکتیا - کابل دراخبار ملاحظه کردیم.

ازطرف دیگر قبول بارد این چنین شایعات برای کسانی که از ساحهٔ این حادثات بدورهستند، درذات خود، مشکلی به‌بار می آورد. اما باید این نوع مشکل یا مشکلات تذبذب آمیز نزد کسانیکه درمحل واقعات قرار دارند به‌اندازهٔ ما دور دست‌ها زیاد نباشد خاصتاً نزد آن برادران ما که امور اداری وامنیتی رابدوش دارند چی ایشان خواهی نخواهی دارای تسهیلات استخباراتی موظف‌وضمناً مسؤل هستند وعدم خبرت عام وتمام ایشان حکایت از خالیگاه های اداری واستخباراتی ای می کند که خواهی نخواهی مسؤلیت هائی درقفادارد.

بیشتر ازین نمی خواهیم درمورد این مسلهٔ که تلفات زیادی را متوجه هر دو طرف این درگیری ها کرده است ومعلوم است که تعداد زیادی از جوانان افغان درجوار عساکر امریکا ئی به کام مرگ فرورفته اند ونیز تأثیرات فوق العاده زیاد منفی پرو پاگندی برحالات موجوده افغانستان وحکومت موقت این کشور به‌میان آورده است وقس علهذا چیزی بگوئیم.

اگر به تاریخ ۵۰ سال و اندی از کشور خود نظر اندازیم به واقعه مشابه دیگری برمی خوریم که وجوه تشبیه آن‌به واقعات متذکره هم از لحاظ مسؤلین وموظفین حکومتی آن وقت وهم از لحاظ بد نامی ناحق وتلفات جانی ومالی هم میهنان ما خیلی زیاد ارزیابی می گردد که عبارتست از جنگ صافی درسمت مشرقی کشور درماه اسد سال ۱۳۲٤ هـ ش که سردار محمد داود خان منحیث قوماندان قوای مرکز اجرای وظیفه می کرد ، به وقوع پیوست وخلاف توقعات دولت مندان آن زمان چنان مشکلات مقاومتی بار آورد که داوٌد خان شخصاً عنان امور رابدست گرفت وبا وجود سوق تعداد زیادی از عساکر نسبتاً مجهز، نتوانست چنانچه شاید کاری از پیش ببرد تا انکه مجبور شد از اقوام وقبایل دیگر سمت مشرقی لشکر الجاری وقومی طلب کند. جنگ صافی که تلفات زیادی براهالی بیچاره ، گرسنه وفاقد هر گونه اسلحه آن دیار کوهستانی ودور افتاده بلکه ازیاد رفته تحمیل کرد تاحدیکه تعداد زیادی از دوشیزدگان وزنان دراثر ترس ورعب ، خود را به دریای خروشان کنر می انداختند ومردان زیادی از این قوم ارجمند که مجبور شده بودند دراوایل بادست خالی ومنتها باتیروتبروسنگ وچوب بجنگند ،به کام مرگ فرو رفتند وسرشناسان و پیر مردان ایشان به حبس کشیده شدند.

ناگفته نماند که برای اولین بار فهمیده شد که تعداد زیادی ازین قوم بزرگ کوهستانی باپوست حیوانات ملبس بودند و باتیر وکمان می جنگیدند وایشان بودند که در طول تاریخ از اسکندر مقدونی گرفته تا حملات انگیس ها مردانه‌وار از مرز وبوم خود به کمال شهامت دفاع می کردند وبعد از همین جنگ بود که تخلص « صافی » هم بین منسوبین این قبیلهٔ بزرگ افغان چه درکنرها وچه درسایر مناطق کشور بیشتر رایج شد.

به هر تقدیر دراین جنگ وخونریزی ناحق هم دست سو ،تفاهمات وعدم سنجش وکم تجربگی تعدادی از حاکمان حکومتی وجود داشت واگر پای کم خردی وعاقبت نه اندیشی حاکمان محلی و حتی مرکزی درمیان نه‌بود، بسیار امکان داشت که مسایل بسیار ساده‌وپیش پاافتاده ایکه بین حکومت و رعایای مذکور بوجود آمده‌بود وجز تقدیم عریضه ودرخواست به منظور تقلیل ظلم وستم ورشوه ستانی حاکمان محلی وداروغه ها ومحصلان حکومتی چیز دیگری نبود وشده نمی توانست ، به آسانی در اثر جرگه های مختلط قومی وحکومتی حل وفصل گردد، اما حکام محلی که جرگه را با رعایای خود کسر شان ودون همتی تلقی می کردند ، حاضر نـ ـ دند درمقابل عرایض رعایی ،گرسنه وبرهنه وبینوای خود به‌زعم خود شان ازتنزل کاربگیرند.

باید گفت که تشابهات زیاد دیگری هم بین جنگ صافی وجنگ موجوده درسمت جنوبی درمقام شاهی کوت موجود است (درصورتیکه ادعاهای فوق الذکر حکام محلی حکومتی جزء یاکلاً به حقیقت قرین باشد). ازقبیل کشت وخون، گرم شدن بازار انواع پروپاگند های داخلی وخارجی مغرضان که یک زاغ را چهل زاغ می سازند وهمچنان به بند کشیدن تعداد زیادی از رجال قومی وامثال آن.

لذا برماست که منحیث حاکم ورعیت هردو ، خاصتاً درچنین شرایط باریک وتاریک که براوضاع کنونی سیاسی ، نظامی واحوال اجتماعی ما (خواه بخواهیم وخواه نخواهیم) تحمیل شده وحاکم است، تاجائی که امکان دارد از هر نوع غرور بیجا وبی موجب اداری ونیز از هر نوع کبر ونخوت قومی وقبیلوی بپرهیزیم ومسایل را از راه مذاکره، خلوص نیت وبادرنظر داشت حال وآیندهٔ کشور ومردمان جنگ زده آن از راه جرگه ومارکه‌های قومی حل وفصل کنیم تابه چشم بیگانگان مداخله گر خاک انداخته واز مکر وحیل سیاسی ایشان وارسته وحکومت موقت خود را که بعد از سپری شدن تقریباً سه دهه منحیث یک غنیمت قانونی، تقریباً از آسمان برای ما افتاده است وبازهم دراثر مداخلات عریان ومداوم بیگانگان اعم از همسایه وغیر همسایه وهندومسلمان وگبر ونصارا سخت آسیب پذیر می باشد ، تقویه کنیم وقادر شویم این همه مصایب وبدبختی هائی راکه دامنگیر ماست اقلاً بصورت جزئی آن از بین برده واین چانس طلائی و فرصت مغتنم رابار دیگر از دست ندهیم. ورنه........

انگیزه وتاثیرات آن درجامعه

آصف «جاوید»

ازشگفتی های تحول اجتماعی، یکی هم انگیزه است؛ که اوضاع و احوال تکامل رابا اصول منطقی وعلمی، دقیق ومنظم درخوُرش هدف می سپارد. همین مطلب دریک عبارت دیگر: درکن، منبع همه تحولات و دانش های علمی وفلسفیِ بشر انگیزه است؛ یعنی تعلیم وتعلم وتجربه های فراوان وتغییرات وتعبیرات همه دانشمندان واندیشمندان به اساس خلقت انگیزه، ایجاد میشود که تسلط انسان را در محیط ما حولش ارمغان میدهد. از آنجاییکه انسان از اختیاروآزادی برخوردار است، می تواند انگیزه ی خود را تعبیرعینی کند وبه تدریج به وسیله ی تعلم دانش های ضروروسودمند جامعه را درجهت تکامل به پیش برد وتراوش های ذهنی وعینی اش فراگیر محیط اش شود. انسان آنچه را ماموریت دارد به اساس تحرک وایجاد انگیزه بیان میدارد. پس آیا نیروی عظیمتر، قویتر وفراگیرترازانگیزه وجود دارد که انسان رابه تارک تمدن جاداده است؟ اگر این نیروی نامرئی حیات که مانند نور نوازشگر حقیقت، جامعه را تحرک می بخشد و انسان را صاحب صلاحیت ساخته نمیبود، جهان عبث وصحنه ی بی تماشا گر میبود. اما در این جاباید متذکرشد که درطی چندین دهه کدام انگیزه ها باعث شد که این همه ویرانگری ها را برملت فقیر ما روان داشته اند. آیا درموقع ظهور این انگیزه های شوم همه صداها مرده بودند، همه جا را بی حرکتی وبی موجی فراگرفته بود که اراده ی ملت مساوی به نیستی شده بود؟ بلی، بودند کسانی که با القاح اندیشه های زشت وزیان آور، جامعه ما را به گمراهی وظلمت می کشاندند وبه جنایت وفساد وامید اشتند ویا این وسیله جامعه رابه سوی خطر وضرر رهنمایی می کردند وتصدیق اینگونه مشاهدات را جهانیان مدنیت ستیزی ونتیجه ی محدویت نظر وفکر می پنداشتند واراده ی جامعه به طرف سکوت ورکود سوق می شد وبه وسیله ی هدایت وامروفرامینی که از مبداء جنگ سالاران صادرمی شد رسالت جامعه دیگر جواب گوی تمدن نبود وفقط جامعه رابرای کار بی کیفیت سوق می دادند واین فرمان که از مبداء آمرین صادر می شد بدون تخلف باید اجراء می گردید. آنان صدور این نوع فرامین را وسیله ی ادامه بقا وحیات خود می دانستند، کوشش ها وچاره ورزی های که برای بقا ورشد وتکثیر تصورات خود این آمرین داشتند، دربرابر جامعه به کار می بردند. ولی با این همه تدابیر آنها دیگر نمی دانستند که این همه مظالم رابه خاطر چی وچرا وبرای کی انجام می دهند؟ اینگونه مظالم محصولش، فقط برانگیختن وبیداری وجدان جامعه بشری وایجاد انگیزه های دفاعی دربرابر دشمنان مدنیت می باشد، بوده است. ولی هستند کسانی که با همه این تدابیر ملتفت نه شده اند ومرغ آنان همان یک لنگ دارد وبس. ولی تعجب آورست که همین فرمانروای خیالی متأثر از چه انگیزه است که هنوز هم تشنه ی خون ملت فقیر وبی چاره ی شان می باشد؛ آیا انان نمیدانند که هیچ موجودی مانند آنها دچار اشتباهات وجنایات بسیار نمی شوند؛ ایا نمی دانند که با گناه مسموم شده اند وطبیعت انسانی خود راکه خداوند«ج» به وسیله ی عقل انسان برایش ارزانی داشته است به سقوط مواجه کرده و خود و جامعه همزمان خود را از تکامل محروم داشته اند وخیانت را از امور رایج ومعمول جامعه بشری از نظر خودپنداشته اند وحق دیگران راغصب و مقام عالی انسانی دیگران را اشغال کرده وخود را برای همیش وبه طورابدی از هستی ساقط نموده اند. بلی که چنین است زیرا آنها حرکت حقیقی تکامل را جنایت می پنداشتند و تصورات افراطی خود را حقیقت منزه جلوه می دادند و ورود درمسیر تکامل راخلاف سنن وعنعنه «جار» می زدند که این میل آنها هرگز به کمال مطلوب که قابل تصور وقابل وصول باشد، نمی رسد.

له ځان نه ووځه او ملت خپل کړه

دنروغګر لیکنه

موږ په وروستیو دوه نیمو لسیزو کی ډیری سړی تودی ولیدی، له ډیرو سختو اوستونزمنو موړګورا واوښتواودادی اوس پرهغه پیچومی ولاړیو چی تری تیریدل، عزم، همت، عالی فکر اوپاخه تدبیر ته ضرورت لری. زموږ ټول هم وغم او ټولی کړکېچنی وضعی په همدی کی خلاصه شوی وو اوله بده مرغه لادی چی موږ په دی اوږده موده کی ونشوای کړای چی دخپلی ډلی، خپلی ګټی اوخپلوغوښتنو له دایری نه ووځو... موږ تراوسه تر هیڅ کله پردی فکر نه دی کړی چی زموږ له حلقی نه بهر یو جهان آباد دی؛ دلته یولوی اوعظیم ملت پروت دی، ددوی هم غوښتنی شته، آرزوګانی شته دځان او هیواد په باب اندیښنی اوایډیالونه لری؛ آیا کیدای شی چی دومره ستر ملت دی دیوی محدودی ډلی دغوښتنو په چاپیر چل کی ایسار شی؟ هیڅکله نه!

موږ ته هر څه پیښ دی اولا به پیښیږی دهمدغی بد مرغی انګیرنی نه به را پیښیږی برسیره په دی موږ په دی معتقد یو چی دمظلومو پرګنو بدی دعاګانی - لکه چی ښی دعاګانی یی اغیزه لری، هو مره - لاڅو چنده اغیزی لری او یوه ورځ به مو دهوس نیلی له پښو نه را ونیسی او سرپه څیری به موو غورځوی، بی شکه چی د ډیرو ډلو انجام هم دهمدغو بدو دعاګانو نتیجه وه. موږ ډیرلوری وازمایل خو چی له ځان نه ونه وتلو - نه موجهان ولید- نه مو ملت، فقط دځان په پرسولو مشغول وو- اوس دغه ده ګالوئی! نن که دپرمختللو ملتونو تاریخ ته یو ځغلند شان نظر واچوو جوت کیږی چی ددوی دمشرانو انګیرنی دملت دمجموعی فکر په شاوخواکی چورلی، ددوی انتخاباتی مبارزی، پار تیزانی اوجبهه یی جنګونه، په ملی اوبین المللی سطحه دیپلوماتیک دریځونه اوفعالیتونه ټول یو هدف تعقیبوی او هغه دملت له عمومی فرهنګ او ځمکنی تمامیت نه دفاع اودهغوی له سوچ سره سم دنظام جوړول دی، چی موږ تراوسه پوری نه یو توانیدلی، دا لاره خپله کړو، که مو ملت، وطن اوفرهنګ عنوان کړی هم، خو خپلی ګټی مو پری مقدسی ګڼلی دی...

خونه یوائی زما داغوښتنه ده، بلکی دټول ملت تقاضا هم، همدا ده چی له ځان نه ووځو او ملت خپل کړو، له خپلو ګټو نه تیر شو، دملت ګټی په نظر کی ونیسو، دځان پرسولونه صرف نظر وکړو اووطن جوړ کړو...

موږ، ډلی هم لرو، قوت هم لرو، په فکر اوایډیولوژیو مو هم ښه سنبال کړی دی که چیری دغه قوت په مثبت جهت کی په کارواچوو، زموږ ګټی هم په کی خوندی کیږی اودملت او وطن هم او که چیری په هماغه خپل پخوانی دریځ ناندری وهو لکه څرنګه چی نړیوال فکر اوس زموږ دهیواد پا یه آړولی ددی پرځای چی ګټه وکړو، ددنیا اوآخرت په خسران کی به اخته شوی یو، نوراځی چی تیری بی ځایه تربګنی، لوبی غوښتنی اوفاشیستی افکار یوی خواته پریږدو او په یوغږ دخپلی ټولنی داولویتونو په نظر کی نیولو سره له نړیوالو غوښتنو سره ګام په ګام مخ کی لاړ شو، له ځانه ووځو اوملت خپل کړو ځکه که موږ عزت وینو په همدغه ملت یی وینو او که دذلت خوند ځکو، نو دهمدی ملت په وسیله به یی ځکو، وایی «که خان یی په یاران یی».. له یوه لاسه څخه ټک نه خیژی- یاداچی:

که تا ویل چی زه یم
اوماوویل چی زه یم- نه به ته یی نه به زه یم
اوکه تاوویل چی ته یی
اوماوویل چی ته یی- هم به ته یی هم به زه یم

دنیازمند په قلم

دافغانستان په پښتون میشتو سیمو کی څو بورنوونکی پیښی؟!

دروان میلادی کال دمارچ په (۳) نیټه بی بی سی راډیو دبشری حقوقو دڅارنی اداری په قول یو بورنوونکی رپوټ خپور کړ، هغه داسی، چی دشمال په بیلابیلو سیمو کی دشمالی تلوالی له اړخه پښتانه چور شوی؛ وهل شوی؛ او په زور تری دکور سامانونه اوپیسی اخیستل شویدی؟! بی بی سی زیاته کړه: چی دبشری حقوقود څارنی اداری دفاریاب ولایت نه تر بغلان پوری پنځه ویشت کلی لیدلی، چی دزیاتی، ظلم اولوټ تالان یوسل پنځوس بیلګی پکی دی.

دشمال قوماندانانو دفاریاب ولایت دشوردریا، نهرین اوچمتال په ولسوالیو کی دسلګونو پښتنو کورونه چور کړی اوسوځولی دی، دبی بی سی په قول دحزب وحدت توپکمارو (۱۳) کسه تنکی ځوانان په ډیره بی رحمی سره پدی خاطر وژلی چی هغوی پښتانه وو. بی بی سی زیاتوی چی حتی دپښتنو دنوامیسو حتک حرمت هم شوی؟!

دخبری سرچینو په قول، دطالبانو تر سقوط وروسته دحزب وحدت اودوستم ځواکونو لخوا په مزارشریف کی ۰پښتنو (۶۰۰) کورنی په یو ځای له منځه لاړی اودهغو هستوګنو پښتانه پکی ټول په ډله ایز ډول ووژل شول؟! داسی په سلګونوبیلګی شته، چی دنړیوالو خبری رسنیوو وخت په وخت تری پرده اوچته کړی؛ یاخو موږ بی بیا هم دخپل ملی وحدت په خاطر له تذکرنه ډډه کوو.

شاید ددغسی رپوټونو په خپرولو کی به دبی بی سی راډیو دعادتی تعامل برخه هم شامله وی اوکمونستان به هم داسی پیښو ته هوا ورکوی؛ خودبشری حقوقو داداری لخوا ددغسی رپوټونو خپرول ځکه نه شو تردیدولی، چی یو خونو موږ اداره ددغسی حوادثو په خپراوی کی بده سابقه نلری اوبل ریښتیا هم دشمال په قوماندانانو کی په ډیره لوړه سطح داسی خلک شته؛ چی دپښتنون وهل ورته سادستی عمل ښکاری. موږ پدی اړوند له هغو ستمیانو ګیله نه کوو، چی ددعوت بنیادی توکی یی ژبه، قوم اوسمت دی!! او نه هم له هغو خلقیانو اوپرچمیانو ګیله کوو، چی په شمالی تلواله کی لوړی لوړی رتبی لری اودخپلی مبارزی لپاره له ژبی اوقوم نه پرته بل عنوان نلری؛ بلکه ګیله له هغه چاکوو، چی ځانونه داسلام ټیکه داران ګنی؛ خو پدغسی نفاق انګیزه پیښو کی تر ستمیانو زیات ملوث دی اوترخلقیانو اوپرچمیانو څو قدمه وړاندی ځی.

څه کم دری کاله وړاندی دطالبانو له زندانه دتورن اسماعیل خان دراخلاصیدو له امله دبدخشان په فیض اباد کی دنوموړی دورتلو په وړاندی یوه ستره غونډه دایر شوه، پدغی غونډه کی (چی تورن اسمعیل خان هم ګډون لاره) دحزب وحدت نماینده اودننی مؤقت حکومت برحال وزیر (محقق) خبری وکړی. دهغه دخبرو ټوله محتوی داوه، چی ګنی دتاریخ په اوږدو کی پښتنو دنورو اقلیتونو حقوق غصب کړی، اوافغانستان ته هر بحران پښتنو راوړی. محقق وویل چی شاشجاعګان هم په پښتنو پوری مربوط دی. عجیبه داده، چی استاد ربانی په همدغه مجلس کی ناست و؛ خویوه کلمه قدری خبره بی هم د محقق دخبرو په تردید کی ونه کړه، اوهمدغه محقق هلته هم داستاد ربانی دسیار اسلامی دولت دکابینی غړی و اواوس هم دمؤقت حکومت برحال وزیردی؟!

آبل کال ژمی دایران په تهران کی داستاد په اسلامی دولت پوری مربوط یوه مفتی په یوه لویه جلسه کی ویلی و، چی هغه څوتنه طالبان پدی خاطر په اعدام محکوم کړل، چی «هغه اودغه» بی ویل؟! یعنی هغه پښتانه وو اوپښتو دهغوی داعدامولو سبب شوه، دی جناب مفتی ته «دهغه» او «دغه» کلمی دکفر په حد کی نامأنوسی وی؛ ځکه یی باید اظهار ونکی په مرګ محکوم کړی وای.

په شمالی تلواله کی ډیروګړی شته، چی افغان کش یی په ځان تخلص ایښی اودکلاشنکوف په جاغوریی «افغان کش» لیکلی او پدی ویاړی چی په کابل کی دحزب وحدت په ساحوکی ډیر خلک د«قروت» په نا سم تلفظ هم پښتانه ګڼل شوی اواعدام وربلل شویدی.

د ډاکتر نجیب دحکومت ترسقوط وروسته له فاریاب نه (۵۰۰) کوره پښتانه له خپلوکورونو څخه وشړل شول اواکثره یی تراوسه لا بیرته خپلو ځمکو ته ندی ورغبرګ شوی اواوس هم دمهاجرت شپی تیروی.

همدا راز دتورن اسمعیل خان له اړخه، چی اوس که پښتنو سره دناسم چلند خبرو نه اوریدل کیږی، داټول دیوه منظم اوسیستماتیک پلان له مخی کیږی، چی شاید په نهایت کښی یی دافغانستان د تجزیی خبره مطرح وی، همدا اوس حزب وحدت دافغانستان په نقشه کی «هزار ستان» بیل کړی. طالبانو چی لومړی ځل بامیان ونیو دحزب وحدت په مرکز کی یی د«هزار ستان» په نوم نقشی وموندلی، چی دهیواد ټول هزاره مناطق یی پکی شامل کړی و؟! دطالبانو ترسقوط وروسته، چی په افغانستان کی دجناب کرزی صیب په مشری کوم حکوم جوړ شوی پښتانه پکی دخپل قوت په تناسب ندی نیولی شوی، عجیبه ده، چی استاد سیاف او وحیدالله سباوون تر هزاره وو اودوستم زیات رول لاره اودشمال جبهی مدافع غړی هم وو؛ خودلنډ مهاله اداری په ترکیب کی یو کوچنی پوست هم ورنه کړل شو، استاد سیاف دپښتنو دمحرومیت خبره اوس په ډاګه کوی. په هغی مرکه کی، چی یوه مصری ژورنالست (فهمی هویدی) له نو موړی سره کړی هغه په صراحت سره ویلی، چی دبن په پریکړه یی یوه ملاحظه داده چی پښتنو ته پکی متناسبه نمایندګی نده ورکړل شوی.

همدا اوس اوس، چی دالقاعدی اوطالب دټکولو په عنوان کومی سیمی دامریکا اومتحدینو تر بمباریو لاندی راوستل کیږی، ټولی دپښتنو سیمی دی، چی ځانی اومالی نقصان یی صرف اوصرف همدغه قوم ته رسیږی.

پدی کی شک نشته، چی ددغو پروګرامونو ترشاډیری منظمی حلقی موجودی دی، چی په یوه خاص پلانیزه شکل یوه یوه کړی عملی کوی اودشمال جبهه ددغو حلقو یوه عملی برخه ده. کله چی دحکمتیار دفترونه په ایران کی وتړل شول، یوه خبره دهغه په اړوند دازمزمه شوه چی هغه یو سرسخت پښتون دی؟! او ګویا په نورو جرمونو سربیره یی یو جرم پښتون توب ته انتساب هم دی.

دغه حلقی چی پرون یی پښتانه پر طالبانو خلع سلاح کړل، نن طالب دپښتنو نماینده ګنی، حال

(ص ۷)

د شعر او ادب

ګل پاڼې

چنان نماند، چنین هم نخواهد ماند

رسید مژده که ایام غم نخواهد ماند
چنان نماند، چنین هم نخواهد ماند
من ارچه درنظر یار، خاکسار شدم
رقیب نیز چنین محترم نخواهد ماند
چو پرده دار به شمشیر می‌زند همه را
کسی مقیم حریم حرم نخواهد ماند
چی جای شکر وشکایت زنقش نیک وبد است
چو بر صحیفهٔ هستی رقم نخواهد ماند
سرود مجلس جمشید گفته اند این بود!
که جام باده بیاور که جم نخواهد ماند
غنیمتی شمر ای شمع وصل پروانه
که این معامله تا صبحدم نخواهد ماند
توانگرا دل درویش خود بدست آور
که مخزن زروگنج درم نخواهد ماند

بدین رواق زبرجد نوشته اند بزر
که جز نکوئی اهل کرم نخواهد ماند
زمهربانی جانان طمع مبر حافظ
که نقش جورونشان ستم نخواهد ماند

که پسرلی شی!

«متین» خوږبایی

که پسرلی شی وطن به ګل شی
غربه سمسور شی چمن به ګل شی
کتار به جوړ کړی زانی اسمان کی
شپانه به راشی مدفن به ګل شی
دښتی به خور کړی تغر د ګلو
اوربل به ګل شی لمن به ګل شی
توتیان به راشی ځالی به کړی جوړی
سمن به ګل شی سوسن به ګل شی
په څرځایوکی رمی به څری
ګودر به ګل شی دیدن به ګل شی
خزان به نه وی سبلی به نه وی
لاله به ګل شی بدن به ګل شی
شبنم به پریوزی دګل په پاڼه
مجمریه ګل شی ګلبڼ به ګل شی
که پسرلی شو خزان به نه وی
«متینه» بوټی اغزی به ګل شی

چپ شی چی خبرونه اورم

دزربی بی په قلم

حاجی باور خان چی یو متقاعد منصب دار و اوبی دخبرو نوله اوریدو څخه یی بل کار نه درلود جګړی تول ناتاریی په خپل ولایت کی چی په‌شمال کی دی، تیر کړی‌واو اوس چی بدلون را منیځ ته شوی و ده تر پخوا زیات خبرونه اوریدل.

حاجی صیب لکه پنځه وخته لمونځ دبی بی سی، او امریکا غږ، ایران او نورو اژانسونو خبرونه هیڅ وخت نه هیرول او نه قضا کول. دکورنی غړی او په‌تیره بیا ماشومان دخپل بابا ددغسی وضعی څخه ډیر په عذاب اخته وو. ځکه حاجی باور خان په خپله شا او خواکی څوک خبروا او نورو حرکاتو ته نه پریښوول. هغه به په آمرانه لهجه ویل: غلی شئ چی اوسنی خبر ډیر مهم دی باید زه څه چی تاسی یی هم تعقیب کړی بیا به کله کله سوړ اوسیلی را ویست او دځانه سره به یی ویل: اوسنی ځوانان او ماشومان په‌څه خبردی؟ نه پوهه شته او نه مکتب، دوی څه پوهیږی چی نړی کومی خواته د ترقی په لحاظ درومی او موږ په کوم تل کی لاس او پښی و هو. خو بیا به یی دځان دتسلی په منظور ویل: «خیر که خدای کوی اوس مو یو څه پیدا شوی، کرزی صیب خو هسی خوشی ندی ناست!» حاجی صیب به چی کله دکورنی دغړوبی پروایی لیدله نو ویل به یی: زه تاسی ته سپارښتنه کوم او غواړم چی داوسنی پړاو په اړه چی پدی شپږو میاشتو کی څه کارونه کیدونکی دی ځانونه خبر کړی. خود کورنی غړی نه یوازی داچی دغو مسایلو ته بی توجه وو دبابا دلاسه هم پوزی ته رسیدلی وو «آخر تر څو به دوی تول داسی تر فشار لاندی ژوند کوی؟ کوټی خو هم تولی تودی ندی چی هر څوک په خپله‌خوښه پکی خپل وخت تیر کړی. همدا یوه خونه ده‌چی دګرمولو امکانات پکی دی او تول کورنی مجبوره ده چی ددی سارهٔ ژمی شدیدی یخنی څخه پکی خوندی پاتی شی».

حاجی صیب‌به چی کوم په‌زړه پوری خبراوریدلی و نو بیا به یی په خوندخوند دکورتولو غړو ته‌زیری ورکولو: « دادی که خدای کول زموږ درد ونه به درمل شی، وطن‌به موجوړشی، او امنیت به چی یو مهم‌اصل دی تر تولو دمخه تأمین شی. » بیا به یی پیاله دنال‌بکی سره اوچته کړه او په ډیره اشتها به یی غړپ تری وکړ او په خورا اطمینان سره به‌یی خپله پیل‌شوی‌خبرله سره واخیستله: «نه، داوار خو یو سم سړئ مشری کوی، کرزی صیب درته ښیم ماته خو ډیر جدی او زړه ور او صادق سړی ښکاری. » تولو به دتایید په رسم سرونه خوځول او ده به‌زیاته کړه: زه‌بیا هم وایم، داسړی، ډیر تکړه ښکاری، دی کولای شی چی پدغو شپږو میاشتو کی ډیرڅه وکړی، دی کولی شی ناخوالی اوستونزی هواری کړی، ملګری یی هم اګر کی ښه سابقه نه‌لری خوبیا هم تمه تری کیدای شی چی له تیرو تیرو تنو څخه یی تجربی ترلاسه کړی وی او اوس ښوعملونو ته ملا وتړی تر څو دقام او ملت اعتماد ځانته جلب کړی» دکور غړو به په مشکوک انداز بابا ته وکتل خود خپل مشر په‌احترام به یی خپل نظریات نه‌څر ګندول او غلی به وو. بل دلیل دهغوی د چوپ والی داو چی حاجو صیب په غوږو کوڼ و او تر څو به‌دی چی چغی نه کړی خبری بی نه‌اوریدی نوپدی خاطر دکورنی دغړو دومره دزړه زور نه وو چی دبابا سره سیاسی بحثونه وکړی.

یوه شپه چی بابا دمعمول سره سم دخلاصی کړ کی مخی ته په چوکی ناست اوله خپلی کوچنی او اصلی راډیو څخه یی خبرونه اوریدلی دروازه وټکیده حاجی صیب خو نه‌څه اوریده اونه یی شا او خوا ته پام و، ځکه مخ په په‌کړکی نا ست او نورو شیانو او خلکو ته یی شاوه. خو دحاجی صیب یو لمسی چی تنکی ځوان و دروازی ته لاړ پرته له‌دی چی پوښتنه وکړی دحویلی دروازهٔ خلاصه کړه، وراندی تردی چی څه وپوښتی دیوی نامعلومی ډلی له خواد چوپ کیدو حکم ورباندی جاری شو.

ناپیژندل شویو سړیو ځوان دوسلی دتهدید په وسیله هغه مجبور کړ تر څو هغې خونی ته‌دهغوی لاښونه وکړی چی مال پکی ډیرو. غلو لومړی دکور دغړو نراوښځو لاس او پښی وروتړلی او په پسخانه‌کی یی بندیان کړل. وروسته ترهغه یی دمالونو په را غونډولو لاس پوری کړ او تول کور یی پاک جاروکړ. کله چی تول مالونه دانتقال لپاره تیار شوه نو دبابا خواته ورغله. او په‌داسی حال کی چی دهغوی مشردبابا په اوږو لاس کیښوده وی ویل: څنګه، حاجی صیب خبرونه دی تول واوریده؟

بابا په‌بیړه شاته وکتل او په حیرانی سره یی پام‌شو چی دخپلی کورنی دغړو په ځای دیو شمیر داړه مارانو په کړی کی ګیرده. زړه یی وریږدیده او له‌ویری یی غږونه وکړ.

غلو بیا هم دکوټی شا او خوا په ځیر وکتل خو نور څه نه و پاتی بیا یوه جنایت کار مخ کړ بابا ته: « سپین ږیریه! بس دی زیاتی خبرونه، را ځه دغه راډیو چی په موږ ناوخته کیږی».

بابا په خپل ځای کی وچ پاتی و. او څوک نه وچی تری وپوښتی چی دا تول بیا ولی او دڅه لپاره؟ ایا دا« ۲۳ »کاله جګړه زغمل، جهاد کول، دمال اوسر قربانول، او چی ونه‌شو، بیا دمتحدینو دبمباریو او درنو مدرنو وسلو تحمل، دپردیو په بریدونو کی دسرونو دبی شمیره ضایعاتو ورکول اودبیګناهو وطنوالو دوینو دسیلابونو بهیدل، اودحساب نه‌بهر دتراژیدی پیښو واقع کیدل، او بیا دخپلو له ویری دپردیو دزواکونو رابلل چی زموږ حفاظت وکړی داتول دڅه لپاره عملی شوو، چی اوس هم سړی وژونکی بیګناه بند ګان وژنی دتولنی اوباشان دخلکو په‌ناموس لاهم حملی او تیری کوی اودادی غله لاهم بی غمه غلاوی کوی.

همه راه ها به سوی خداوند

کوه بابا

خدایکی وقادر مطلق است. خداوند آفریدگار تمامی هستی است. سپاس بیکران مرخداوند راکه به آدمی زندگی بخشید ونعمت های گوناگون وفراوان را برایش ارزانی داشت.

آدمی پیروادیان ومذاهب گوناگون شد ولی می توان خاطر نشان ساخت که دین‌ها ومذهب های گوناگون، همه را های گوناگو نیست به سوی خداوند بعضی این راه ها، مستقیم، هموار وصاف است وبعضی کج وبیچ، ناهموار ودشوار گذار.

چگونه می توان از راه کج به راه راست آمد؟

انسان وقتی می تواند به راه راست آید که درجستجوی راه راست باشد.

جستجوی را ه راست، کار دشوار است آگاهی، شهامت وتلاش خستگی ناپذیر می خواهد.

بسیار کسانی هستند که می دانند که به راه کج روان هستند ومیدانند که راه راست هم وجود دارد ولی شهامت آن را ندارند که ازراه کج باز گردند وبه راه راست روان شوند. این موضوع دلایل گوناگون دارد:

شاید یکی از ین دلایل تعصب وبه غیرت بند ماندن باشد. باز گشتن ازراه کج ورفتن به راه راست را برایش ننگ بداند، بخاطریکه بابا واجدادش به همان راه رفته اند واو هم باید به همان راه میراثی، رهسپار باشد.

ولی انسان آگاه وقتی دانست ودرک کرد که راهش نادرست است، باید از آن راه باز گردد وراه درست رابر گزیند.

خداوند به آدمی عقل وآگاهی بخشید وخوب وبد رابرای انسان آشکار نمود انسان را آزاد آفرید وراه راست وکژ را دربرابرش روشن ساخت وبرایش دستور داده وتشویقش کرد که به راه راست گام بردارد وبه صراحت برایش خاطر نشان کرد که از آن چیزهایی که از نگاه روانی وجسمانی برایش مضر است، اجتناب کند. ولی با وجود دستورهای روشن ومفید خداوندی، انسان اسیرهوا وهوس نفسانی گردیده، مرتکب فراموش کاری، خطاکاری ها وگناه کاری ها می گردد، یعنی انسان خود درحق خودش جفا می کند وپیرواندیشه ها واعمال شیطانی می شود.

بیایید دعا کنیم که خداوند ما رابه راه راست هدایت نماید:
- خداوندا؛ ما را از شر خودما- از شرنفس ما - نجات بده!
- خداوندا؛ ما را درراه صلح وراه محبت رهنمون شو!
- خداوندا؛ مارا از راهیکه تنفر ونفاق می آفریند باز گردان!
- خداوندا؛ تبعیض، تعصب، انتقام جویی، کینه، عداوت ونفرت را در ما محو کن!
- خداوندا؛ مارا به راه خودت که راه عدل، انصاف، گذشت، عفو، محبت، زیبایی وآزادی است ببر!

آمین یارب العالمین

نژاد خالص وزبان خالص همان افسانه عنقاست

ترک هاست.»

مشاهده می فرمایید که این جا سخن از مشابهت است ونه عینیت واین مانند آن است که اگر کسی هزار سال بعد از امروز تاریخ افغانستان را بنویسد و« سرووضع وخلق وخوی» روشنفکر ان دریشی پوش ما را مانند« سرووضع وخلق وخوی» فرانسویان یا انگلیس ها بخواند وکسی براین پا یه استدلال کند که این روشنفکران فرانسوی یا انگلیس بوده اند ،این جا به طور آشکار اسخن از اثر پذیری از یک کلتور سوم یعنی کلتور اسلامی است. اسلام عباوعمامه را به عنوان لباس حضرت پیغمبر «ص» درشرق وغرب دنیای اسلام رواج داده ونوعی شباهت های فرهنگی درمیان مسلمانان به وجود آورده است اما ، من خود نیز ترک ها را سخت به افغانها نزدیک یافتم . تنها درترکیه ودرنتیجه صمیمیت وخونگرمیی ترک ها بود که پس از سال ها غربت خود را درمحیطی مانند افغانستان احساس می کردم . شاید یک دلیل این تقارن فرهنگی شیوهٔ زیست مشابه ترک ها وافغانها باشد.

دوم، ظهیر الدین محمد بابر ترک، خبره محقق وبسیاردان است او درسراسر بابر نامه وقتی ازخلج ها صحبت می کند لفظ (ترک) را دربرابر نام شان می افزاید ،چنانکه دربرابر غلزی نیز نام افغان را می افزاید وحتی یک مرتبه نیز رعایت این قاعده کلیی خود را اهمال نمی کند ولی ، تلویحا هم نمی گوید که غلجی همان خلج ترک است.

اگر فهرست اعلام بابر نامهٔ انگلیسی ترجمهٔ انیتا بیورج را مرور بفرمایید خود می توانید ببینید که بابر خلجی وغلجی یاغلزی را به دقت از هم جدامی کند ونخستین را ترک ودومین را افغان می خواند ودر مورد افغان ها چون انتساب به قبیله از اهمیت فراوان برخوردار بود قبیلهٔ خاص شان را نیزذکر می کند وبه طور مثال می گوید:

«عالم خان لودی افغان» ، «علاؤالدین محمد شاه خلجی ترک»،«علی خان یوسف خیل لودی افغان»،« ملک باهو خان یوسف خیل لودی افغان»،« فاجی گوگانی افغان» «کلیم الله شاه بهمنی افغان» «فرید خان نوهانی افغان»وازاین مثال ها در بابر نامه فراوان میتوان یافت. ازشیوهٔ نگارش بابر چنین برمیا ید که لفظ خلج یا خلج باکلمهٔ ترکیی قلچ یا کلچ به معنای شمشیر شباهت به هم می رساند ولی غلجی غلځی ،غلزی وغرزی به غر(کوه) وغره(کوه ها) وترجمهٔ دریی آن درشاهنامهٔ فردوسی به شکل کوهزاد آمده است آنجاکه میگوید:

چنین گفت دهقان دانش پژوه
مراین داستان را زپیشین گروه
که نزدیک زابل به سه روزه راه
یکی کوه بدسر کشیده به ماه
به یک سوی اودشت خرگاه بود
دگر دشت، زی هندوان راه بود
نشسته درآن دشت بسیار کوچ
زاوغان ولاچین وکردوبلوچ
یکی قلعه بالای آن کوه بود
که آن حصن ازمردم انبوه بود
مرآن حصن را نام مربادبود
ازوجان نابخردان شاد بود
به دژدر، یکی بدکنش جای داشت
که دررزم با اژدهاپای داشت
نژادش زاوغان سپا هش هزار
همه ناوک اندازوژوبین گزار
به بالا بلند وبه پیکر ستبر
به حمله چوشیر وبه پیکار ببر
به نیرو جدا کردی ازکوه کمر
گریزان زرزمش بدی شیر نر
ورانام بودی کک کوهزاد
به گیتی بسی رزم بودش به یاد

(به نقل استاد حبیبی درتاریخ ادبیات)
(پشتوج دوم)

برخی از شعر های شاهنامه آشکار انشان می دهد که کوه نشینان غلزی افغان مدتها پیش از نفوذ قبیلهٔ خلج (قرن دهم میلادی) درهمین سرزمین که امروز اقامت دارند زند گی می کردند.

ریچارد فرای شرقشناس مشهور امریکا یی هنگامیکه از حوادث قرن هفتم میلادی ولشکرکشی های عهد حضرت عثمان (رض) به سوی کابل وغزنه سخن می گوید چنین ابراز نظر می نماید:

« درهنگام فتو حات عرب ها به احتمال غالب نیاکان افغانها یا پتان های امروز ساحهٔ قندهار تا غزنی را دراشغال خود داشتند. » مراجعه شود به (گولدن ایج اف پرشیا ص۳۱)

«یک دلیل مقاومت مصممانه زنبیل ها (منظورش رتبیل هاست) دربرابر توسعه جویی های اسلام مقاومت سرسختانهٔ اجداد افغان ها یا پتان های امروز بوده است که سربازان این جنگ برضد تجاوز را تأمین می کردند» (همان کتاب ص۹۲)

استاد حبیبی به حق استنتاج می کند که افغانها از همان عهد روایات شاهنامه مرز، سپاه وتشکیلات نظامی داشته اند و منطقاًساخت قبیلوی جامعهٔ شان همین تقاضا را نیز می کرده است. درواقع به دلیل همین شیوهٔ زیست قبیلوی واتحاد قبیلوی دربرابر تجاوز بیگانه است که لنډی ها وادبیات فلکوریک پشتو را سرشار از روحیهٔ حماسی، وطندوستی وآزادی می یابیم وحال آنکه این خصیصه در ادبیات فوکلوریک دری چندان برازند گی ندارد وخیلی طبیعی هم است که چنین باشد زیرا که شهر نشینی وزند گانیی مدنی دلبستگی به زندگی را افزایش وروحیهٔ شجاعت را کاهش میدهد.

در مورد هفتالی ها یا یفتل ها یا هون های سپید که جناب دوکتور راعی بر لاس با استنتاج های ایتمالوژیک ترکه بودن را مسجل پنداشته پشتون های ابدالی را با آنان همنژاد می خواند ، اگر انگیزه ای سیاسی نداشته باشد و قصد دستکاری درنفوس کشور مطمع نظر نباشد معلومات ما آنقدر دربارهٔ آنان کم است که در پر تو آن نمیتوان اجداد و احفا د آن مردم را باز شناخت. نخست ببینیم دایرة المعارف بریتانیکا دربارهٔ این مردم چه می گوید:

ادامه دارد

جرګې، ملي جرګې اولويې جرګې

جرګه » چې احمد شاه بابا په کې دهیواد دمشر په توګه وټاکل شو که څه هم داسې ملي جرګې زموږ په تاریخ کې د ډیرو لویو جرګو نه زیات ارزښت اواهمیت لري ، خو دماهیت له کبله لوئې جرګې له دوی څخه متفاوتې دي.

لويه جرګه که څه هم لویې جرګې دجرګو څخه نشئت کړی دی، خو دخپل حقوقي ماهیت له لحاظه د نورو جرګو سره تفاوت لري که څه هم د « لويې جرګې » اصطلاح دامانې اصلاحاتي پروګرام نه مخکې هم استعمال شوې وه، خو په حقیقت کې دخپل خاص ماهیت له کبله منطقاً دامانې دورې دبو ښتونو سره رامنځ ته شوې ، نه دهغې نه مخکې ځکه چې په افغانستان کې (دشرعي اوعرفي نظام تر څنګ دقانون څخه ناشي نظام که څه هم دشرعي احکامو سره دموافقت په شرط هم ؤ) اودهغه تصویب دلوئې جرګې په واسطه شوی – دې مؤسسې ته دهیواد دحقوقي اوسیاسي سیستم په چوکاټ کې چې اساسي قانون په کې شکلاً هم وي محوري نقش لري اوداچې اساسي قانون په خپله هم دلویو جرګو له خوا تصویببیده نولوئې جرګې ته دیوه غوره اودائیمي رکن ماهیت ورپه برخه شو یعنې لوئې جرګې دخپلو نورو وظیفو ترڅنګ عمدتاً دمؤسسانو دمجلس صلاحیت اوحیثیت حاصل کړ.

که څه هم دامانې دورې اصلاحي پروګرامونه دیو شمیر داخلي اوخارجي عواملو پرښنا ترډېره حده پورې نه یوازې ناکامه شول. بلکې شاه امان الله په خپله هم سلطنت دلاسه ورکړ خو دغه اصل دامانې دورې نه وروسته هم خپل چلند لاسه ورنکړ. اساسي قانوني اونور قوانین دشرعي په حدودو کې دهیواد دحقوقي نظام یو ه مهمه برخه تشکیلوي او په دې اړوند لویه جرګه اوپارلمان د خلکو دارادې دتمثیل په عملیه کې (ولو که عموماً یو اڅې په شکلي توګه هم وي) مهم اودائیمي دولتي رکني حیثیت ترلاسه کړی.

دامانې دورې دحقوق نظام اصلاحي پروګرام په حقیقت کې لاندنی مفکوری څخه نشئت کړی:

دافغان مسلمان ولس حقوقي نظام بنا ئې چې د (شرعي په چوکاټ کې دافغان ولس دارادې نه نشئت کړی وی ددې دپاره چې د خلکو اراده په سمه توګه تمثیل شي او دپخوا نیو دورو په خلاف اوسنې ټولنیز جوړښت دانشي په ډاګه کولای چې کومې حلقې دولس داړادې ممثلین دي) نودانجویزمرجع وګڼل شو چې دانتصابي غړو ترڅنګ دې په لویه جرګه کې یو شمیر انتخابي غړي هم حضور ولري په داسې اساس افغاني محلي اداری عملاد انتخابي حوزو په حیث وټاکل شوې چې دهغو بالغو نارینه ؤ له خوا په محکمو کې د شرعي اقرار اودشرعي وثیقو په جوړولو سره وکیل وټاکل شي.

ددې وکیلانو ترڅنګ چې د لویې جرګې انتخابي غړي نومیدل، یو شمیر مخور شخصیتونه لکه مشهور دیني علما ، روحانیون او یوشمیر نور قامي مشران، دپاچا یې فرمان په واسطه دانتصابي غړو په حیث ټاکل کیدل.

ددې غړو ترڅنګ یو شمیر (منورین) په دولتي ادارو کې دخاصو منصبونو دخاوندانو په حیث ددې جرګې د طبیعي غړو په نامه ټاکل کیدل. دغه دریمه ډله په نادر شاهي اوظاهر شاهي لویو جرګو کې په دې بڼه نه وه موجود که څه هم دنادر شاه ددورې(۱۳۰۹) هجري شمسي) کال په لویه جرګه کې یو شمیرخلکو چې عموماً دولتي مامورین ؤ، دمشاورینو په نامه برخه درلوده خو دلویې جرګې دغو ګډون کوونکو دراپې حق نه درلود .

د۱۳٤۳ هجري شمسي کال داساسي قانون په سطح دلوئې جرګې موسسې هم دسیاسي اوحقوقي خصوصیت او هم دترکیب او خپلو وظایفو د دوام او نوعیت دلحاظه داهمیت وړبدلون ومونډ دغه بدلون په هیواد کې دځینو حلقو دانتقاد سره مخامخ شو .

که څه هم د اماني دورې په اساسي نظامنامه کې ددې شورې دځینو نظامنامو اوبین المللي معاهدو دتصویب په رابطه، همدا راز دنادرشاه د دورې داساسي اصولنامې، ځینې نورې اصولنامې اوبین المللي معاهدو په ارتباط په ضمني توګه ددغو نورو لویو جرګو ته دتصویب کوونکې مقام په حیث اشاره شوې خود لومړي ځل دپاره د۱۳٤۳ هجري شمسي کال په اساسي قانوني کې لویه جرګه دمؤسسانو دمجلس اود ځینو نورو مهمو وظیفو داجراکولو دپاره دذیصلاح جرګې او رکن په حیث نه یوازې په صراحت یادونه شوې ، بلکې داساسي قانون دنورو مؤسسو ترڅنګ دیوه مهم رکن په توګه دلویې جرګې ترکیب او صلاحیتونه هم تنظیم شوې دې په دې اساس لویه جرګه (په پنځم فصل او یو شمیر نورو موادو کې) داساسي قانون دتعدیل په شمول دلویو صلاحیتونو په لرلو سره په حقیقت کې دخلکو دارادې انعکاس دعالي رکن حیثیت لري اودولسي جرګې اومشرانو جرګې دغړو اوهمدغه شان د ولایاتو دجرګو دمشرانو څخه جوړیږي.

څرنګه چې دا دری جرګې تل حاضرې وی اویاڅر حاضریدی شی، نو دلوئې جرګې دایریدل داساسي قانوني دتعدیل اوتصویب ددوهمې دورې ... پرته (۱۲۱ او ۱۲۲ مادي) کوم مشکل نه خلقوی اوډیر وخت نه نیسی؛ اوکیدی شی چې په بحراني اواضطراري حالاتو کې هم د جرګې په ترکیب کې دکوم بدلون نه پرته دایری شي اولازم تصمیمونه ونیسی خوددې دپاره لازم شرط دادی چې د دولت نظم داسې وی لکه څنګه چې بی د۱۳٤۳ کال په اساسي قانون کې تجویز شوی اودهغې تجویز عملي کول ممکن وی.

څنګه چې ولسي جرګې اودمشرانو جرګې دوه ثلثه غړي اودولایاتو دجرګو غړی اومشران د عامو انتخاباتو اوسري رایې اخیستلو له لارې انتخابیږي نو که په دغو انتخاباتو کې ګوتې ونه وهل شي واقعاً دخلکو دارادې ممثل ګڼل کیدای شي نو ځکه لویه جرګه ددې اساسي قانون دتجویز په اساس ددو پخوانیو اساسي قوانینو په پرتله ددموکراسی له لحاظه پر مختګ دی.

لکه چې ګورو د ۱۳٤۳ هجری شمسی کال په اساسي قانون او دافغانستان په پخوانیو اساسي قوانینو کې داضطراری لویې جرګې یادونه نه ده شوی داځکه چې اضطراریو حالت دی اونه کومه حقوقي یاټولنیزه مؤسسه نو منطقاً هم اضطراری لویه جرګه نه شي موجودیدلی اودلته دبحث وړ هم نه شي ګرځیدلی.

ددې کبله چې دتیرو دورو یعنې (اماني، نادرشاهي اوظاهر شاهي دورې دیوی برخې) لویې جرګې ددې اساسي قانون په وجه تعدیل شوی یعنې پخواني شکل یې دمنځه ولاړ اودکوم مشروع بل حقوقي نظام په واسطه بیرته نه دی احیا شوی دترکیب او شکلیاتو دلحاظه دنوی نومونو لکه اضطراری لویه جرګه او نورو په واسطه په مشروعه توګه نه شي منځ ته راتلی ولو که دامنیت دشوری اویا دملګرو ملتونو د سرمنشی اودهغه دخاصو استازو اویاکه دځینی پخوانیو افغاني مقاماتو له خوا هم وی . مخصوصاً چې دبن دجرګې دتصویب په اساس د۱۳٤۳ هجري شمسي کال اساسي قانون دنوی اساسي قانون دجوړیدو اومشروع تصویبه پورې دځینو محدود پتونو سره د افغانستان دحقوقي نظام دبنسټ دحیثیت مدعي ګرځیدلی.

په دې اساس یوازې عنعنوی جرګې چې په پیل کې یې یادونه وشوه، دهیواد داوسنی بحران دحل په لاره کې مطرح کیدی شي ځکه چې د اجرګی اوس هم په افغانستان کې دنافذی حقوقي، ټولنیز اوسیاسي مؤسسې په توګه خپل مقام لري اوددغو جرګو څخه نن هم په مختلفو حالاتو کې کار اخیستل کیدای شي او تر ډیره حده پورې اخیستل کیږي هم دمثال په توګه :

۱- دکورنیو ، قبیلو ،قامونو ، کلیوالی شخړو په اوارولو کې له جرګو نه دحکم په توګه کار اخیستل کیږي (په حقوقي مسایلو کې لکه میراث، واده اویا طلاق) او یا په تجارتي معاملو کې.

۲- جرګې په هغو شخړو کې چې دټولنیزو اړیکو څخه پیدا شوی وی دخیر غوښتونکو اصلاحي او پخلاکولو وظیفه اجرا کوی. لکه دبزګرانو اویا دځمکو دخاوندانو ترمنځ ، قامي لانجو، جنګي شخړو که فردي شکل ولري اویا قامي او همداراز په سیاسي وطني لانجو کی.

۳- جرګې دخلکو په شخصي موضوعاتو اویا ټولنیزو چارو کې دمشورو ورکولو وظیفه هم اجرا کوی.

٤- په محلي اویا ملي سطح، په سیاسي او پوځي چارو کې د پریکړې وظیفه لري.

۵- جرګې دموقتی اویا داوږدې مودې دپاره دکلي، منطقي قبيلي، قام اویا ملي مشرتابه ټاکنه هم کوی.

په دې اړوند باید په نظر کې ولرو چې د جرګو دوظیفو خصوصیت، دجرګو په ترکیب، رابللو ، مشر تابه، کردار او تنظیم هم تر ډیره حده تاثیر لري.

لکه چې په پیل کې ورته اشاره وشوه ځنې مهمو ملي جرګو زموږ په تاریخ کې مثبت اواغیزمن نقش لرلی چې دهغه جملې نه مو د دوو جرګو یادونه وکړه:

الف: دکندهار په مانجه کې دمیرویس نیکه په مشری ملي جرګه:

دامل جرګه په ۱۰۸۷ هـ ش کې دمیرویس نیکه په مشری دمانجي په محل کې دقامونو دمشرانو په ګډون جوړه شوه اودهیواد داستقلال دترلاسه کولو دپاره دهغو لازمو تدبیرونو تجویز په کې وشو، چې دمیرویس نیکه په لارښوونه اوابتکار دی په څو قدمونو کې تطبیق شي . لکه چې معلومه ده، دې پریکړې زر عملي بڼه غوره کړه او په نتیجه کې یې نه یوازې دیوې پیړی نه وروسته دهیواد استقلال بیا حاصل کړ، بلکې داسلام پر اصولو ولاړ زموږ دملي

(۷مخ)

جرگې، ملي جرگې اولويې جرگې

عنعنو سره په‌سمون‌دقامي سپين‌ږيرتوب پر اصل ولاړ يو داسې دولتي نظام يې را منځ ته کړ، چې دنورو په ظاهري شان اوشوکت باندې ولاړو نظامونو اودرباررونو سره يې کوم شباهت نه‌درلود.

دهيواد دهغه‌وخت تولنيزجوړښت دخصوصيت په‌وجه دملي جرگو دابرول اومطلوب و بعنى دولس دگټو دتحقيق سره‌سمو پرېکړو ترلاسه کول نسبتاً مشکل نه وو. ځکه چې دهغې وخت افغاني تولني ځه دا، ه داگه کيدلای شو چې کوم‌هلک په محل او تول اولس کې دچا مشري منى او مشران، هم دقام په مقابل کې عموماً ځان دومره متعهد گڼه چې په خپلوکارونو کې يې دولس گټې په نظرکې نيولې.

ب: دکندهار ده مزارشيرسرخ» د ١١٢٢ هجري شمسي، ١٧٤٧ م کال جرگه:

داجرگه‌د، صابر، «دجرگې په خلاف دبوه سري په‌ابتکار نه، بلکه ددېرو قامونو دمشرانو په گډ ابتکار ددې دپاره دايره‌شوى وه چې دنادر شاه افشار دمړينې نه په استفادې سره دهيواد استقلال ترلاسه او دهيواد دپاره يو ملي مشرو‌ټاکل شي که څه هم په دې بنه ددې جرگې جوړيدل دجرگې دغړو دښه‌نيت ښکارونه وي‌ژ، خو قامي مشران‌دموجودو ذات البيني رقابتونو له کبله دهيواد دمشر د‌ټاکلو په‌سرنه جوړيدل.

لکه چې معلومه‌ده په هيواد کې دنفاق څخه دېوى‌لرې‌فتني دپيدا کيدلو دمخنيوى په نيت دوى دخپلو ذات البيني اختلافاتو سره‌سره دالجويز وکړى شو چې دجرگې بوزلمى غړى چې نسبتاً دبوى کمکى قبيلى مشر ژ، خو دنادر افشار په‌دربار کې دهغه وخت په سياسي رمزونو پوه، دجگړو په‌ډگر کې ازموبل شوى شخصيت په حيث په‌قامي‌رقابتونو اوپروجنبو کې هم اخته‌نه ژ، دولس دمشر په‌توگه و‌ټاکل شودغه شخصيت احمدخان‌دراني و

احمد خان‌دراني نه بوازې دسياسي اوپوځي‌نبوغ اونوى شخصيت خاوند ژ بلکې دخپل ولس دتولنيزو اوسياسي خصوصيتونو څخه هم پوره خبرو داحمدخان دغه خصوصيتونو ده ته دا امکان ورکاوه چې نه بوازې دبرژرپه ولس کې خپل مشرتوب تثبيت‌کړى دهيواد استقلال بيرته ترلاسه اوبى ساتى، بلکې د افغان ولس دروښانى تاريخي عنعنى په پيروى ، يو ځل بيا يو پياورى اومنل شوى دولت جوړ کړى.

احمدشاهي دولت دپنځو سو کلونو وروسته دده دلمسيانو دبى اتفاقى او غربي استعمار دمسلکې او اغيزمنو تخريبي لوبو په نتيجه کې مخ په کمزورى اوکوچنى کيدوشو دې تخريبى جريان دنولسمى پيړى په‌اوږدو کې نورهم شدت وموند خودددى تولو تخريبي عواملو اوبى‌اتفاقيو سره‌سره بيا هم زموږ دولس دپراخو پرگنو دسرښندنى اوقربانيو نه ډکو مقاومتونو اوخالصانه جهادونو له برکته دافغانستان اصلي هسته ترننه پورى دميراث په توگه پاتى‌شوى ده.

دڅه دپاسه درويشتو کلونو را پدېخوا نړيوالو اوسيمه ييزولو يو بوځل بيا مونږ دخپلو راتلو نکو نسلونو په روانده دبوى لويې ازمويني سره مخامخ کړى يو چې پرته دلازم ايثار، درايت پراخ نظر، صبر اود خداى عدالت او په حمايت باندې دتوکل اوجرئت څخه به‌برياليتوب راپه‌برخه نه شى نن زموږ دفنا اويقا خبره ده نه‌د کومى لويى اوياکمى برخى دلاسه ورکولو بلکه چې وليدل‌شول ددې ذکر شويو ملي جرگو ترمنځ، دجرگودمبتکرينو او مشرتابه دلحاظه توپير موجود دې دلومړى ملي جرگې دمانجى جرگې «لاربود مشراومبتکر ميرويس نيکه‌ژ ، «ددوهمې « مزار شيرسرخ» جرگې مبتکرين اومشران د ولس قامي‌مشرانو يوه‌برخه وه، نه کوم شخص، نظامي مشر اوشخصيت خو دملي جرگې دخپل ترکيب د لحاظه سره تر ډېره حده پورى ورته وى: دجرگو غړونه بوازي تر ډېره حده دبويل سره اشنا يى‌درلوده، بلکې دوى په‌دى پوهيدل چې‌څوک دولس دکومې دلې اوکومى برخى دارادى تمثيل کوى او ترکومه‌حده دخپلو مؤکلينو ملاتړ ترلاسه‌کولى شي دوى په‌دى هم پو هيدل چې دجرگې کومې پرېکړى به ولس ته دمنلو وروى.

داماني دورى‌لويې جرگې اودهغې نه وروسته دايرې شوى لويې جرگې‌دملي جرگو ماهيت درلود لکه څنگه چې په پيل کې ورته اشاره وشوه، ددې جرگو دايريدل هم دافغاني مراجعو له خواد (اکثرأدپادشاه ، خو د داود خان په‌دوره کې دجمهور رئيس . له خوا) اوددوى په‌ابتکار جوړيدې ،دغو جرگوبه په‌مهمو ملي مسايلو پرېکړى کولى خودخپل ترکيب له‌نظره دنورو ذکرشويو لومړنيو ملي جرگو په‌مقايسه يې ښه بدله شوى‌وه څکه چې ددې دورى‌دتولنيز جوړښت په‌وجه داځرگنده‌نه وه چې څوک دکومې حلقى دارادى ممثلين دي اودکومې حلقى له خوا يې ترکومه حده پورى ملاتړ کيږى.

نوله‌دى کبله‌داماني دورى‌دلويو جرگو مبتکرينو اوډېرو (مخصوصاً انتصابى) غړو عموماً دتولو نه‌زيات دخپلو ټاکل شويو اهدافو تصويبولو ته توجه کوله‌دوى پوره اټکل نه‌شواى کولاى چى‌دا پرېکړى به ترکومه حده دولس‌دلويو ،لويو پرگنو دپاره دمنلو وروى.

همدا علت ژ چې د دوو لومړيو ملي جرگو پرېکړى دهيواد داستقلال اوقوت باعث‌وگرځيدى، خو داماني دورى دلويو جرگو دپرېکړو سره داولس دلويو پرگنو دمخالفت په‌وجه په هيواد کى اغتشاش اوورور وژنه‌منځ ته‌را غلى حال داچې په خپله شاه امان‌الله اودجرگو‌دېر انتصابى غړيو هم غوښتل چې دلويو جرگو په‌واسطه دخپلو اهدافو دتحقق دپاره دولس دلويو پرگنو حمايت ترلاسه کړى اودقدرت‌دمرکز (سلطنت) اودولس دپراخو پرگنوترمنځ دهمدى لويو جرگو په‌وسيله دافهام اوتفهيم اواتفاق امکان موجود شي. خولکه څنگه چې وليدل‌شول نتيجه يې‌معکوسه وه‌زما په عقيده ښايى چې دحاضروخت غير افغاني حلقى چې زمونږ دراتلونکې په‌باره کې دلويي جرگې دلارې تصميم نيسى، بايد دا ترخه تجربه دتل‌دپاره په‌نظر کې ولرى.

دهيواد اوسني حالت:

دتيرو څه دپاسه‌درويشتو کلونو راپه دې خوا ،دبين المللي سياسي‌دربځونو، اړيکو اواغراضو پربنا افغانستان دشوروى دتيرى کونکى اوظالمى امپراطورى دسرو لښکرو اودهغوى افغاني گوډاگيانو دتباه کارى دگروگرځيد، ددې ظلم اوتيرى په‌مقابل کې دافغان ولس پراخو پرگنو دمعنو شرايطو اوحدودو په رعايت سره په جهاد لاس پورى کړ چې دظلم اوتيرى په مقابل کې دمتناسب قيام اوجنگ ماهيت‌لرى.

دافغانانو دپراخو پرگنو دغه هراړخيز خپل جهاد د ډېرى اوږدى مودى دپاره دوام وکړ.

زموږ دولس خالصانه او کم سارى جهاد په‌بين‌المللي سطح د ډېر ژر عملاً ديوه ثمر ځښو نکي ائتلاف‌ښه غوره کړه دا ائتلاف ديوه نسبتاً کمکى هيواد چې دخپلو ملي‌نواميسو اودخپلى خاورى‌ددفاع له‌پاره د لوى خداى په عدالت دعقيدى اوتوکل پر بنا هرى قربانى ته تيار و اود بشرى تولنى دلويې کورنى سره چې دملگرو ملتونو په‌شکل تمثيليده عملاً ميدان ته‌راغى‌دا چې دنړى اکثرو هيوادونو دشوروى امپراطورى‌ددې تجاوز له کبله خپل ځانته اوياخپلو گټو ته خطر احساسوه نوځکه يې زموږ دجهاد سره مادى او معنوى دوستى کولى. (نوربيا)

دازاد ژورنالیزم دنویو میتودونو...

افغان ژورنالستانو په گډون پيل شو په‌دى ورکشاپ کې ښاغلى ،عبدالرشيد ،محمد اسمعيل تيمور ،شفيق الله دردمل، ميـاگل آروال ، ظهورافغان، عبدالله صمدى، فيض محمد نا باب، سيد جان سباون فريباحميدى، شريفه‌اخلاص، نسرين‌سادات، ليلما همراز، ساجده ميلاد، رڼا مستعان او فريده فيض برخه لرى.

دغه‌ورکشاپ په افغان نشراتى‌مرکز کى د ١٥ ورځو لپاره پيل شوى چې دسهارله ٩ بجونه دمازديگر تر٤ بجو پورى په دوو نظرى اوعملى برخو کى کارکوى.

دانتهر نيوز دنړيوالي اداري استازي ښاغلي جورج(George PaPagiannis) چې دژورناليزم په‌عملي کارونوکى ٢٠ کلنه تجربه‌لرى اودنړى په ٣٠ هيوادونو کى يى دغه‌راز کارى ورکشاپونه پرمخبيولى ددى ورکشاپ دپرانستلو په‌وخت کى وويل : دانتهر نيوز اداره دازادو خبرونو ملاتړ کوى چې همدا اوس دنړى په ١٩ هيوادونو کى له‌همدغه‌امله په کار او مرسته بوخته ده . ددى اداري مرکز دامريکا په متحدو ايالتونو کى دى اود U.S.I.D له خوا يى مالى لگښت ورکول کيږى.

زموږ خبريال دورکشاپ دگډون کوونکو له خولى ليکى چې: ددى ورکشاپ دايرول بى گټورپللى هيله لرى چى له‌دى لارى دنويو ميتودونو او کمپيوتراېز سيستم سره په‌بلدېت اوزده کړى سره وکړاى‌شو دهيواد او تولنى له‌پاره ښه خدمت وکړو.

د دغه‌ورکشاپ تدريسى چارى د ښاغلو (George PaPagiannis) ، (AYKUT TSVSEL) او(James Quick) له خوا پرمخبيول کيږى دوى به په‌کابل کى هم ورته‌ورکشاپ پرانيزى.

دافغانستان په پښتون میشتو سیمو کی...

داچې طالب له بولدکه ترکابله دهغوى په‌بدرگه‌را غى. استاد ربانى هغوى ته« يک قوت اصلاحى خود جوش » وويل!! کله چې لومړى ځل طالبانو په‌بولدک کې ظهوروکړ ، استاد ربانى تر بولدکه پورى خپلو تولو قوماندانانو ته‌هدايت‌وکړ ، چې بايد له‌هغوى سره‌يو ځاى شى، سخيداد فايز ، اوصديق چکرى د استاد ربانى خاص نمايند گان وو، چى له‌بوجى بست پيسوسره ، ترطالبانو پورى تلل اوراتلل، طالبان چى ميدان ته راورسيدل مرحوم احمد شاه‌مسعود يى استقبال ته‌ورغى اوهلته يى دخپلى غاړى تفنگچه دهغوى (طالبانو) د« ملامشر »مخى ته دتسيليميدلو په عنوان کيښوده اوهغوى ته يى وويل ، چى اصلى خطر دچهار اسياب قوتونه‌دى، طالبانو هم همدغسى وکړل نه‌يوازى چهار اسياب بى‌خطروگانه لاچې تول پښتانه يى خلع سلاح کړل ، ژ يى ترټل، ژ يى وژل ، آن چې‌په پاکستان کى يى هم په هغوى صرفه ونکړه! په دولتى پوستونو کى يى يوه مطرح پښتانه ته ځاى ورنکړ او....

خوله‌پښتون‌قوم‌سره دطالب‌ددغه ډول‌معاندانه کردار باوجود دشمال جبهه طالبان دپښتنو نمايند گان گڼى او نن يى په‌کسات کړ ع. پښتانه‌وژلى ؛ لوټى يى ؛ اودترورېستانو په‌لست کى يى راولى.

داټول دهغى دوسيى توکى دى چې پښتون قوم ته ١٥ کاله وړاندى جوړه شوى‌موږ پداسى حال کى چې ټولو اقوامو اوقبايلو ته احترام لرو ، دتولو لپاره حقوق‌غواړو : له جناب کرزى صيب نه هيله‌کوو چې زموږ ملي‌وحدت ته متوجه خطر درک کړى او افغانستان‌له هغه حالت نه وژغورى ، چې سبا ته‌دتوکم غواړو دخصمانه کردار په نتيجه کى دويشاک په پوله ودريږى.

« دښمن مى دى دسراو خاص دوهم انگريز يى بولم
چى څوک زما ملت کى ملتونه جوړولى»

سفرهای خارج ازکشورشاغلی کرزی وانعکاسات محیط

باندازيم ديده مى شود که هميشه يادرمورد ازدياد قواى بين المللى صلح ولزوم آن صحبت کرده است ويا مناسبات وارتباطات گسسته وازميان رفته سياسى واقتصادى را با اولياى امور کشورهاى مورد نظر مورد بحث قرار داده وتا حد امکان ترميم کرده است وياخواسته است آنها را به منظور اعمار مجدد وکمک وسرمايه گذارى تشويق وترغيب کند ويا هم به نحوى از انحاء بصورت مستقيم يا غير مستقيم مسئلهٔ اساسى مداخلات خارجى را به ميدان کشيده ويا قرار داد هاى تعميرى واصلاحى را مورد بحث قرار داده ويامسايل تجارتى وترانزيتى را دنبال نموده وقس علهذا که همه وهمه به‌نفع کشور ما درحال وآينده ارزيابى مى شود.

بازهم بطور مثال: اگر به مسئلهٔ ازدياد قواى صلح بين المللى براى ايجاد امنيت که‌شاغلى کرزى آنرا با ممالک زياد وحتى شوراى امنيت‌سازمان ملل مورد بحث قرارداد نظر سطحى اى باندازيم، با آنکه نتوانست امريکا را براى اشتراک دراين‌قواى صلح متقاعد سازد ، اما توانست مقامات صالحه سازمان ملل وساير کشورهاى بزرگ ودخيل ومعتبر را اقلاً بصورت نظرى باخود متفق وهم راى سازد که امکان دارد درآيندهٔ قريب اين‌انظار موافق جامهٔ عمل بپوشد اينکه شاغلى بش چرا با شاغلى کرزى دربارهٔ اشتراک عساکر امريکا درقواى صلح، سرتوافق نه جنباند علت ديگرى دارد که آنرا بايد دربرخى يا قسمتى از سياست عمومى امريکا درارتباط باسياست هاى متحدين اروپا ئى آن مطالعه کرد که اينک ازموضوع بحث ماخارج است. اما هيچ مملکتى درپرنسيپ با ازدياد قواى صلح بين المللى ملل متحد به شمول خود آن‌موسسه‌جهانى ، انکارنه ورزيد.

بازهم بطور مثال اگر ترميم مناسبات نيک همسايگى وهمجوارى را با همسايگان افغانستان مد نظر گيريم وخصوصاً به‌سفرهاى جداگانه شاغلى کرزى به پاکستان وايران نظر کوتاهى باندازيم، بايدباز اين‌سفر ها را سفرهاى ضرورى وکامياب تلقى کرد، چنانچه بارها گفته ونوشته ايم که‌هيچ مملکتى نمى تواند همسايه يا همسايه هاى خود را تعويض کند وعلاوه داشته ايم که ايران وپاکستان اين دوهمسايه بزرگ ومسلمان ما که علايق ديرينه وگستردهٔ مذهبى وتاريخى وهمچنان پيوند هاى زياد ثقافتى با آنها داريم دوکشورى هستند که بنابر دلايل معلوم ومعروف مى توانند افغانستان را آباد وهم مى توانند خداى ناخواسته آنرا ويران ترکنند وبه عبارهٔ ديگر داشتن مناسبات سياسى حسنه خاصتاً با اين دوکشور برادر ازجملهٔ ضروريات است. لذا سفرشاغلى کرزى به اين دو کشور رقيب وهمسايه همينکه همکارى هاى آنها را درقسمت عمران وآبادى وهمچنان ترک خصومت هاى قبلى ، جلب نمود ند تنها نه براى حال و آينده کشور ما بلکه براى حال وآينده آن دوکشور ومنطقه وساير جهان، ازجملهٔ غنايم‌سياسى وارتباطات ومناسبات متقابله به‌شمار مى رود که اميدواريم اين‌دوکشور برادر ومسلمان ما بتوانند در ترميم مناسبات ذات البنى ورقابت هاى‌سياسى ،لسانى ومذهبى وهمچنان‌رقابت هاى‌سياسى - نظامى واقتصادى خود ها درقبال افغانستان که اصلاً مرکز ثقل اين همه‌رقابت‌ها را تشکيل وکشورما رامتضرر مى سازد ، نيز تجديد نظر کنند.

ازطرف ديگر بازهم بطور مثال اگربه سفر کوتاه شاغلى کرزى به ممالک شمال آمودريا خصوصاً ترکمنستان نظر اندازيم ومحض‌مسايل پايپ لاين هاى گيس را مد نظر گيريم ،باز هم ، مکلف خواهيم بود تا اين سفرها ، سفرهاى لازمى، به وقت‌وبجاى وبالاخره مفيد ودارای نتايج سود مند تلقى گردند عکس آن که خواهى نخواهى برمسايل زياد ومشکلات روز افزون داخلى ما تأثير نيک وبسزائى پخش خواهد کرد.

ازدحام بی سابقه درمزار سخی «ک»

البتگین

سال ۱۳۸۰ هجری شمسی به آخررسیده است تاچند روزدیگر سال نو که آبستن فصل های تازه است ازراه میرسد. مهم است بیندیشیم که چگونه بنیاد عمل فردای خویش را درعبرت وپند از گذشته وروز گاران رفته استوار سازیم ،پاروپیرار، سراسر درد و تلخ کامی بوده است ، باید به عوامل این تلخی ها نگریست وآنرا به دور کرد . از تقسیم وتفریق بدر آمد وبه جمع پیوست. خوشبختی درجمع ودر«ما» نهفته است اگر که توجه کنیم « دست حق یارست برهر اجتماع» . سال پیشرو ، سال باهمی ها وهمدلی ها باشد از افتراق ، بدسگالان سود می جویند؛ چنانکه تاکنون سود برده اند.

سال گذشته باتب وتاب هائی همراه بود . همچنانیکه درنهایت یاس ونا امیدی شاهد شدت واوج جنگ ها بوده ایم. افتادن وبه زمین خوردن آنرا نیزدیدیم.

تدویر کنفرانس بن ، عقد قرارداد بن ، تاسیس حکومت انتقالی ، باطرح خاتمه جنگ ومظاهر جنگ وبرنامه ی عمران مجدد کشور ، تعهد جامعه جهانی درامرباری وکمک رسانی به مردم افغانستان، برآمدن افغانستان از انزوای بین المللی وتأمین روابط دوستانه آن باسایر کشور های جهان برمبنای اصل همزیستی مسالمت آمیز، همه این ها مسایلی اند که ما را امیدوار به آینده می نماید.

سال ۱۳۸۱ هجری شمسی سال امیدها وآزادی های مردم افغانستان - برای استقرار یک صلح دایمی وپایدار درکشور است. مردم ما ، باهمین امیدو آرزوبه استقبال سال نو وبهار نو ونوروز میروند وازهمین اکنون برای تجلیل از آن آماده گی می گیرند. خبرهائی که از شهر مزار شریف میرسد حاکی از آمادگی مردم به خاطر استقبال هرچه شایسته از نوروز است. جنگ وادامهٔ جنگ باعث شده بود ، که سال ها مردم نتوانند از نوروز این جشن عنعنوی وباستانی که زاده گاه آن بلخ بوده است- طوریکه بایسته است تجلیل به عمل آورند ومخصوصاً درسال های اخیر که طالبان در دشمنی باهویت وفرهنگ بالندهٔ این سرزمین، نوروز را تحریم کرده بودند وبرگزاری چنین جشن ها را ناروا می دانستند. همین اکنون زایرین زیادی ازگوشه وکنار کشور خود را تابه مزارشریف رسانیده اند وزایرینی دیگری نیز درراه اند تا روز اول سال را در آن شهر باشند ودرجشن تجلیل از نوروز و میله ی گلسرخ که روز اول نوروز بابرافراشتن علم مبارک روضه حضرت علی کرم الله رجهه آغاز واین میله چهل روز ادامه می یابد شرکت ورزند وبرای سعادت وخوشبختی جامعه وکشور دعا نمایند شهریان مزار شریف می گویند که از دحام مهمانان راکه به این شهر رسیده اند ، درطول بیست وسه سال گذشته به خاطر ندارند جزاینکه جشن های نوروزی قدیم رابه یاد دهد که مردم درصلح وصفا وباهمی وبرادری به سر می بردند . پس یقین می کنیم که همان روز فرخنده ومبارک دوباره رسیده است ومژدهٔ آینده های خوش را برای ما دارد که چنین باد .

سال نوو نوروز نوبرشما مبارکباد .

رادیو ها جواب گوی نیاز کامل ما نیستند

به اداره محترم جریده اراده؛ السلام علیکم ورحمت الله وبرکاته:

چند سالی است که درپشاور زندگی می کنم. طبعاً علاقمند سرنوشت خود ومردم ومیهن خودم هستم. واین مامول ایجاب آگاهی ومعلومات را می کند.

رادیو ها جوابگوی نیاز کامل مانیستند. باید روز نامه ها ، جراید ونشرات مطبوع چیز هایی به ما بدهند وحتی زمینه های سرگرمی میسر گردد. واگر هنری داشته باشیم ذوق هنری ماهم سیراب گردد.

یکی دو روزنامه ای که اینجا وجود دارد مرا قانع نمی سازد. ونارسائی هایی هم درکار می بینم وباتاسف حتی آنها به جعل اخبار ووقایع هم می پردازند. وبعضاً مطالب شان روی افواه وگزارشات نادرست وغرض آلود استوار است مدتی است که توسط یکی از دوستان باجریده شما آشنایی پیدا نمودم وانصافاً مطالب آنرا بهتر از دیگران یافتم . چند شماره اخیر جریده شما را مطالعه نموده ام توجه ام را بخود جلب کرده ومنحیث یک خواننده جدید جریده پیشنهاداتی دارم که درصورت امکان آرزوی عملی شدن آنرا نیزمی برم.

۱- جریده را تبدیل به روز نامه نمائید واین یک نیاز جدی است.

اخبار وگزارشات دور از تعصب وتبعیض وهمچنان تحلیل وتفسیر رخداد ها وتحقیق وبررسی مطالب از جانب نویسنده های بامسوولیت شما عطش ما را مرفوع میسازد واگر امکان نشر روزانه نیست باید اقلاً هفته دو روز به چاپ برسد. تعداد همکاران قلمی شما از لابلای صفحات جریده هویدا است.

۲- قطع جریده باید تغییر کند مدت ها جریده را درقرطاسیه فروشی ها وروز نامه فروشی ها دیده بودم ولی فکر میکردم کدام نشریه اختصاصی است که دراین قطع وصحافت کوچک وغیر معمول به چاپ میرسد.

قطع وصحافت جریده وروز نامه باید همان باشد که ما افغان ها به آن عادت کرده ایم.

۳- اختصاص بخش های هنر ، جوانان وسپورت درصفحات جریده ناکافی است.

٤- فکر می کنم ازدیاد بخش نامه های وارده هم ازضروریات باشد.

چه حرف های زیادی دراینجا از مهاجرین می شنوم اما در هیچ جای انعکاس نمی یابد واگر شما این موقع را بدهید حرف های ناگفته زیاد است که باید گفته شود.

با احترام (ادریس)

برادر محترم ادریس جان سلامهای ماراهم بپذیرید. نامه شما رابه نشر سپردیم ومسایل که به اداره ما ارتباط دارد انرا جداً تحت بحث ومداقه قرار خواهیم داد نظریات ، انتقادات وپیشنهادات سازنده شما هموطنان عزیز را گرامی داشته تاحد امکان انرا عملی خواهیم کرد . شاد باشید (اراده)

In This Issue:

1. The former king returns to Afghanistan next we.. Page.1
2. The workshop of understanding the new metho.. Page.1
3. Haji Ibrahim, Molvi Haqani's brother delivered...Page.1
4. The pure language & the pure origin are the fic...Page.1
5. The Jirgas:National Jirgas & grand Jergas... Page.1
6. The abroad trips of Karzai & public reactions ... Page.2
7. Friendship with Russians is animosity with Afg.. Page.2
8. Competitions of the prizes... Page.2
9. Independent publications & multimedia are... Page.3
10. Mullah Saifurahman Mansoor wanted to deliv...Page.3
11. Emotions & its effect on the Society... Page.4
12. Shocking events in Pushtoon residential... Page.4
13. Poems and literatures... Page.5
14. Victimize yourself & make the Nation yours... Page.8
15. What do people say...? Page.8
16. The Unparallel Crowd in Mazari Sakhi... Page.8
17. The radios aren't able for answering all of our q..page.8

مردم چی می گویند!

می گویند:

آیا ارسال قوت های نظامی شمال به مناطق جنوبی کشور ادامه همان طرح های سیاسی، نظامی نیست که یکبار درپوشش طالبان برادران پشتو زبان ما را بخاطر جنگ وخونریزی به مناطق شمال کشور گسیل داشتند واینبار برادران ... زبان رابرای نبرد فرستاده اند آیا نیم کاسه تفرقه افگنی زیر این کاسه جنگ به سرور برم جاداده نشده است.

می گویند:

دست های پنهان وآشکاری که اصلاً قدرت را درافغانستان دراختیاردارند اگر واقعاً خواهان افغانستان آزاد ، مستقل، واحد وسربلند هستند چرابه جای کمک با حاکمیت مرکزی درچوکات اداره مؤقت نمی کوشند که به تغذیه وپرورش جنگ سالاران شناخته شده وآزموده شده ای که مردم از آنها بیزار وگریزان اند می پردازند.

میگویند:

مرض اقربه پروری به اعضای اداره مؤقت هم سرایت کرده است وگروه شریک درقدرت به پیروی از جانب دیگر چون خربوزه رنگ گرفته به تقرر پدر ، کاکا، ماما، برادر، پسر، شوهر خاله وشوهر عمه وزاده های شان بدون در نظر داشت اهمیت و کار آیی آنان دربست مهم دولتی درداخل وخارج کشور دست زده و می زنند.

می گویند:

تلویزیون کابل که در کنترول کامل برادران جمعیت اسلامی وشورای نظار آنها قرار دارد باخود مختاری عام وتام حتی علیه حاکمیت موجود درکشور وشخص رئیس ادارهٔ مؤقت قدعلم کرده وازآنها ی به دفاع برمی خیزد که بر اساس ارتباطات شان باید درکنار همنظران وهمقطاران شان در« گوانتانامو» جامی داشتند.

می گویند:

دربروز وتکرار برخوردها بین جنگ سالاران درصفحات شمال کشور که با سبوتاژ همدیگر - درحفظ امنیت- گذشته ها را- که دربستر امکان ودارایی های ولایات شمال- آرام لمیده ودرآنسوی آمو دریا برای خود باغها وقصرها بنامی نهادند- خواب خوش می بینند.

می گویند:

کشور های همسایه تاهنوز هم صرف وصرف سرحدات شانرا بروی نور چشمی های شان باز می گذارند واین یاران قدیم اجازه دارند هروقت که بخواهند حتی برای تهیه سلاد غذا ی شبانه شان از بادنجان رومی وخیارهای تازه ونورس آن کشور ها قاصد وخریداربفرستند. واین درحالی است که کشور های ازبکستان ، ایران وپاکستان تاهنوز حتی برای آن افغانها بیکه ویزه وپاسپورت هم دردست دارند اجازه عبور از سرحدات شانرا نمی دهند.

می گویند:

جنرال « دهر مندر » یک ماموررياست حوزه بلخ برشنا مؤسسه راچنان کوفته است که پانزده روز را دربستر شفاخانه شهر مزار شریف گزرانید، مامور مذکور که به خاطررعایت نظم وقانون واجرای جدول نوبتی برق شهر ازجنرال« دهرمندر » که خواستار برق بدون نوبت وبیست وچار ساعته برای منزل مسکونی اش شده بود عذر خواسته بود به سزای عمالش رسید اما آیا روزی خواهد رسید که کسی سوانح این جنرال راکه ده سال تمام درتمام آش های پخته برای مردم افغانستان اجاق جنگ وبی نظمی وبی قانونی را پوقیده و پاکمایی لقب « دهرمندر » درمیان مردم به کرات حقوق بشر را زیر پاکرد وبافیر توپ وتفنگ رادیو تلویزیون بلخ را نشانه می رفته تا از شخصیت وقهرمانی های او درجنگ ها- گلاب درد هان ، برای مردم تمجید وتحسین کننده ورق بزند.

خسرومحیا

ERADA: Weekly Independent Publication
Publisher: Afghan Media Resource Center
Founder: Haji Sayed Daud
Chief Editor: Atiqullah Pazhwak
Assistant: Mia Gul Arwal Editor: Zuhoor Afghan
Add: House # 2. Canal Bank Road
U.P.O. Box 909 University Town
Peshawar - Pakistan
Tel: (92-91) 854145 Fax: 841785
E-mail Add: amrc@brain.net.pk
Subscription in USA, Europe & Australia 60 US.$
Regional Countries: 30. US. $ Pakistan Rs. 200
AC. USD AC/ No. 01801406 & AC/ Rs. No. 01007039.
Bank Al-Falah Ltd. 6-B. Islamia Road. Peshawar Cantt.
You can remit your donations to the above account No.

اراده

دمقالوبه انتخاب کی واکمنه ده. هره مقاله دلیکوال دنظر ځرګندونه کری .رارسیدلی مقالی بیرته نه ورکول کیږی دګډون کلنی بیه:
په امریکی، اروپا او استرالیا کی: ٦٠ امریکایی ډالر.
دسیمی په هیوادونو کی ۳۰ امریکایی ډالر
په افغانستان کی: ۲۰۰۰۰۰ افغانی
په پاکستان کی: ۲۰۰ کلداری
دشپږ مشتو لپاره نیمه بیه دپوستی لګښت د اداری په غاړه ده.
دیوی ګڼی بیه : ۳ روپی
A/C USS 01 801406
الفلاح بانک ٦ ب اسلامیه روډ پیښور
دلاس ته راوړلو ځایونه دپیښور ټول اخبار پلورنځی